

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Analýza taktiky elitních tenisových hráčů na turnaji Nitto ATP
Finals 2020**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Tomáš Kočib

Vypracoval:

Karel Hrdlička

Praha, květen 2021

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis diplomanta

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval Mgr. Tomáši Kočíbovi za vedení práce a za všechny odborné rady, které mi v průběhu psaní práce dal.

Abstrakt

- Název:** Analýza taktiky elitních tenisových hráčů na turnaji Nitto ATP Finals 2020
- Cíle:** Hlavním cílem práce bylo analyzovat taktické jednání v herních situacích osmi nejlepších hráčů ATP za rok 2020.
- Metody:** V práci byla použita metoda nepřímého pozorování videozáznamů turnaje Nitto ATP Finals 2020. Pomocí notační analýzy byla zaznamenána data z utkání. Sledován byl soubor osmi hráčů, každý hráč odehrál 3 sady.
- Výsledky:** Výsledky ukazují, jaké taktické varianty používají nejlepší hráči světa. Bylo zjištěno, že ukončeno přímým bodem bylo 31,8 % všech bodů. Hráči vyhráli 67,8 % rozeher při podání. V 56,6 % rozeher se nezahrály více než 4 údery. Při rozehrách trvajících více než 4 údery bylo zakončeno volejem 14,2 % bodů, vítězným forhendem 17 %, vítězným bekhendem 7,6 %, přípravným forhendem 17 % a přípravným bekhendem 13 %. Hráči používají k zakončení delší rozehry častěji forhend oproti bekhendu.
- Klíčová slova:** tenis, taktika, analýza taktiky

Abstract

Title: Tactic analysis of elite tennis players at Nitto ATP Finals 2020

Objectives: The aim of this work was analyze what tactics use best eight ATP players of 2020 in game situations.

Methods: Method of indirect observation of the tournament Nitto ATP Finals 2020 was used in the work. Data from matches were recorded by using notation analysis. A set of eight players was observed, each player played 3 sets.

Results: The results show what tactics variants use best players in the world. It was found that service winner finished 31,8 % from all points. If players serve they won 67,8 % of rallies. In 56,6 % of rallies was not played more then 4 strokes. If rallies lenght was more then 4 strokes, volley finished 14,2 % points, winner forehand 17 %, winner backhand 7,6 %, offensive forehand 17 %, offensive backhand 13 %. Players using to finished long rally forehand more often then backhand.

Keywords: tennis, tactic, tactical analysis

OBSAH

1	Úvod	9
2	Teoretická část.....	10
2.1	Strategie.....	10
2.2	Faktory ovlivňující výkon	11
2.2.1	Somatické faktory	11
2.2.2	Kondiční faktory	12
2.2.3	Technické faktory	12
2.2.3.1	Základní tenisové údery	13
2.2.4	Psychické faktory.....	16
2.2.5	Taktické faktory	16
2.2.5.1	Tenisová taktika.....	18
2.2.5.2	Principy taktiky	18
2.2.5.3	Taktická příprava.....	20
2.2.5.4	Faktory ovlivňující taktiku v tenise.....	21
2.2.5.5	Trénink taktiky	23
2.3	Herní styly.....	24
3	Cíle a úkoly práce.....	26
3.1	Cíle práce	26
3.2	Úkoly práce	26
3.3	Hypotézy	26
4	Metodika práce	27
4.1	Popis sledovaného souboru	27
4.2	Použité metody.....	27
4.3	Organizace sběru dat	27

4.4	Kategorizace taktických variant hráčů	28
4.5	Organizace zápisu při umístění úderu do forhendové a bekhendové poloviny dvorce35	
5	Výsledky a diskuze.....	37
5.1	Herní činnost: podání	38
5.2	Herní činnost: ritern podání	43
5.3	Herní činnost: ukončení bodu	50
6	Závěr.....	53

1 Úvod

Tenis je jedním z nejpobulárnějších sportů na světě. Lze jej hrát v jakémkoliv věku, což může být také jeden z důvodů jeho popularity. Dle mého názoru tenis patří mezi nejkrásnější sporty. Zároveň je tento sport po technické i psychické stránce extrémně náročný. Tenis se neustále vyvíjí jak po technické, tak po taktické stránce, např. před několika desítkami let se hrál převážně bekhend jednoruč, dnes většina světových hráčů hraje bekhend obouruč.

Sám jsem se tenisu několik let aktivně věnoval na závodní úrovni, proto pro mě nebylo těžké vybrat sport, kterým se ve své bakalářské práci budu zabírat. Tématem mé studie je analýza taktiky elitních tenisových hráčů. Vždy mě zajímalo, jakou taktiku používají nejúspěšnější hráči, a proto jsem po konzultaci s vedoucím práce Mgr. Tomášem Kočibem zvolil jako téma právě analýzu taktiky. V praxi jsem se setkal s různými přístupy trenérů, většina z nich kladla důraz na trénování dlouhých rozeher a opomíjela taktické jednání, které je v utkáních jedním z nejdůležitějších faktorů. Cílem mé práce je analyzovat a následně vyhodnotit taktické jednání v herních situacích. Dalším cílem je poté porovnat rozdíly mezi jednotlivými hráči v jejich herních stylech.

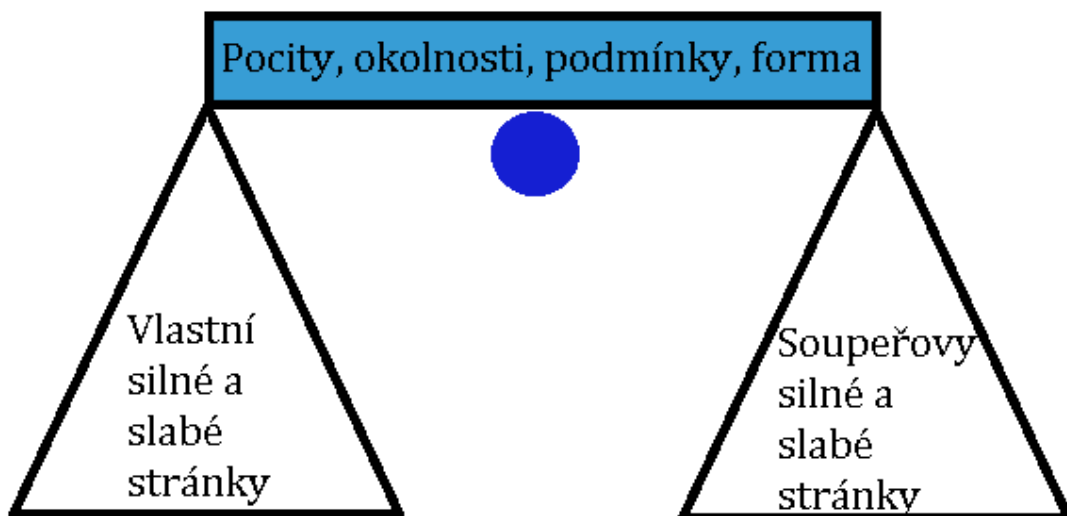
O výsledku utkání rozhoduje mnoho rozdílných faktorů. V teoretické části práce se proto zabývám faktory ovlivňujícími výkon v tenise, nejvíce však taktickými faktory. Vítězství v utkání dosáhne hráč, který si úspěšně prosadí svoji strategii a taktiku. Nejlepší hráči si dokážou prosadit svoji taktiku proti soupeřům. Herní styly hráčů ovlivňují jejich taktiku, tudíž v teoretické části dále řeším, jaké herní styly používají dnešní světoví hráči. Ve výzkumné části jsem proto analyzoval, jaké taktické varianty využívá osm nejlepších hráčů za rok 2020. Doufám, že přínos mé práce rozšíří obzory trenérům, kteří následně budou moci zefektivnit trénink svých svěřenců. Zároveň zjištěné taktické jednání, které se uplatňuje na vrcholové úrovni, může posloužit všem tenisovým hráčům ve zlepšení jejich taktických dovedností.

2 Teoretická část

2.1 Strategie

„Za strategii můžeme označit pečlivý myšlenkový plán, který je založený na existujících informacích zvyšujících šanci na výhru, nebo tak můžeme nazvat management co možná neoptimálnějšího využití skutečností, nebo je to také rozvoj taktické koncepce založený na vlastní výkonnosti“ (Höhm, 1984).

Dovalil et al. (2012) charakterizuje strategii jako předem promyšlený plán sportovního boje, který je postaven na poznacích, jež by měly dovést sportovce ke kýženému výsledku. Trenér a hráč tak musí zvážit všechny dostupné informace o soupeři, místě konání soutěže. Musí taktéž počítat s taktikou a strategickým plánem soupeře. *„Strategie je tudíž přemýšlení a plánován.“ (Schönborn, 2012, s. 17).* Pojem strategie názorně vystihuje následující obrázek.

Obrázek 1 – Přihlédnutí dle Schönborna (2012) k vlastním silným a slabým stránkám a silným a slabým stránkám soupeře, vnějším okolnostem, sportovní formě a momentálním podmínkám a pocitům

2.2 Faktory ovlivňující výkon

Dle Dovalila et al. (2012) se sportovec při sportovním výkonu snaží o uplatnění svých výkonových předpokladů. Faktory ovlivňující sportovní výkon jsou děleny na somatické, kondiční, technické, taktické a psychické. Společným znakem pro tyto faktory je to, že se dají rozvíjet tréninkem nebo jsou předpokladem při výběru sportovního odvětví.

Faktory ovlivňující výkon v tenise jsou samotný hráč, prostředí a soupeř. (Miley, Crespo, 2001)

2.2.1 Somatické faktory

Somatické faktory jsou převážně podmíněné geneticky a málo ovlivnitelné. Mezi hlavní somatické faktory patří výška a váha, somatotyp, složení těla. Pro určité sporty (bojové sporty, veslování, vzpírání) jsou zaváděny kategorie dle hmotnosti sportovců. Výška do určité míry ovlivňuje hmotnost člověka (Dovalil et al., 2012). V tenise nejsou zavedeny hmotnostní kategorie.

Rozdílná výška a hmotnost tenistů má své výhody i nevýhody. Vyšší hráči mají výhodu při podání. Čábela (2017) ve své studii analyzoval účinnost podání hráčů, kteří se dostali do semifinále turnaje Australian Open 2017. Čábela zjistil, že nejmenší účinnost podání měl hráč Wawrinka, který se svými 183 cm byl nejmenším hráčem ze sledovaných semifinalistů.

Jsem toho názoru že, nevýhodou vysokých hráčů je kvůli vysokému těžišti jejich horší koordinace a obratnost. Menší hráči se většinou pohybují po dvorci lépe než vysocí hráči. Extrémními případy jsou hráči, kteří dosahují výšky nad 205 cm, např. Opelka, Isner. Tito hráči se spoléhají převážně na svoje hry při podání, jejich odehrané sady často končí ve zkrácené hře, tzv. tiebreaku, která nastává v sadě za stavu 6–6. S hmotností mohou sportovci pracovat převážně úpravou stravy a nabíráním nebo redukcí svalové hmoty. Hráči s větší hmotností, tudíž s větším procentem svalové hmoty, budou tíhnout k silové a útočné hře z důvodu horší pohyblivosti po dvorci. Oproti tomu hmotnostně lehčí hráči využívají svůj pohyb po dvorci jako svoji přednost. Nelze opomenout, jak již z textu výše vyplývá, že musí být brán v potaz poměr mezi výškou a váhou.

2.2.2 Kondiční faktory

Každá pohybová činnost je charakteristická určitou mírou silové, vytrvalostní, rychlostní a koordinační schopnosti. Poměr mezi schopnostmi se liší dle pohybových úkolů (Dovalil et al., 2012). Kondiční připravenost je ve vrcholovém tenise nesmírně důležitá. Podíl kondice na sportovním výkonu v tenise je uváděn okolo 40 %. (Perič, Suchý, 2010)

Dle Miley a Crespo (2001) je tenis hra, ve které dochází k neustálým pohybovým změnám. Výkon v tenise souvisí přímo úměrně s pohybem hráče po dvorci, tj. čím lépe se hráč pohybuje, tím dosáhne lepšího výkonu. Komplexní rychlost spolu s obratností jsou pro hráče klíčovými schopnostmi při pohybu po dvorci a správném postavení k úderu.

„Existuje několik faktorů, které ovlivňují pohyb v tenisu:

- *Percepce: jak rychle a dobře vidí hráč míč opouštět raketu protihráče a jak správně dokáže odhadnout jeho směr a rychlost.*
- *Rozhodnost: jak rychle hráč zpracuje tyto informace a rozhodne se, jak reagovat.*
- *Rychlost přenosu nervových vzruchů: jak rychle se dostanou nervové signály z mozku do svalů.*
- *Reakční schopnost: jak rychle udělá hráč první krok.*
- *Schopnost přizpůsobit se míči (positioning): schopnost hráče zaujmout správné postavení a správnou pozici, účinné odehrání míče a udržení rovnováhy při vlastním úderu.“ (Crespo, Miley, s. 129, 2001)*

2.2.3 Technické faktory

Perič a Dovalil (2010) uvádí, že technika znamená, jakým způsobem je provedena pohybová činnost. Technika je zároveň podmíněna několika faktory, kterými jsou kondiční připravenost, koordinační funkce centrální nervové soustavy a psychické vlastnosti (Perič, Dovalil, 2010).

Technika ve sportu je brána jako prostředek k účelu. Vzhledem k individuálním stylům hráčů a individuálním řešením jednotlivých herních situací nelze v tenise určit „ideální techniku“ (Schönborn, 1998). Individuálním stylem není myšlená libovolná pohybová činnost, ale vědecky podložené a prakticky ozkoušené variace pohybových

činností, které vycházejí z biomechanických a anatomických zákonitostí (Crespo, Miley, 2001).

Dovalil et al. (2012) rozdělují techniku na vnější a vnitřní. Vnější technika je vizuálně pozorovatelná a značí se plynulostí a přesností pohybu. Vnější technika se převážně vyjadřuje kinematickými parametry pohybu těla a částí těla v prostoru a čase. „*Vnitřní techniku tvoří neurofyziologické základy sportovních činností. Mají podobu zpevněných a stabilizovaných pohybových vzorců*“ (Dovalil et al., s. 35, 2012). Pomocí metod dynamografie a elektromyografie je možno analyzovat vnitřní techniku (Perič, Dovalil, 2010).

Profesionální tenisoví hráči mají dokonale zvládnutou techniku. Dle Höhma (1987) je účinná technika dána stabilitou, přesností, silou úderů a ekonomickým hraním úderů. Ekonomičnost provádění úderů znamená, aby hráč vydával jen tolik úsilí k uskutečnění úderu, aby naplnil svoji taktiku.

Obtížnost provedení správné techniky je v různých sportech odlišná. Z vlastní zkušenosti mohu říct, že tenis je jedním z nejnáročnějších sportů, co se týče naučení správné techniky.

2.2.3.1 Základní tenisové údery

Mezi základní tenisové údery patří podání, forhend, bekhend, volej a smeč (Linhartová, 2009).

Technika tenisových úderů neznamena jen pohyb, kterým se zahraje míč přes síť. Patří sem všeobecné pohyby spojené s hraním úderu, jako je např. běh, skok (Jankovský, 2002). Důležitým faktorem, který ovlivňuje hraní úderů, je držení rakety. Existuje mnoho možností, jak držet raketu při hraní úderů, a každá varianta má své výhody i nevýhody. Držení rakety zásadně ovlivňuje sklon plochy rakety při úderu, využití síly při úderu a bod zásahu míče. Rozlišují se dva způsoby držení, kterými jsou jednotné držení a držení se změnou. Jednotným držením se hraje volej, podání a smeč. Držení se změnou je pro hraní forhendu a bekhendu. Údery se dělí podle trajektorie zahraného míče a způsobu zahrání úderu na přímé bez rotace, s horní rotací, se spodní rotací, s boční rotací a kombinovanou rotací (Linhartová, 2009).

Dle Lekiče (1997) pro všechny tenisové údery platí určité technické zásady:

- sledovat míč zrakem,
- připravovat se na údery včas,
- zasahovat míč v ideální vzdálenosti od těla a před tělem,
- postavení při úderu by mělo být boční, ale neplatí to u každého úderu,
- pokud má hráč dostatek času, vloží váhu těla do úderu,
- návrat po úderu do základního postavení.

Podání

Podání je jediný úder, kterým se uvádí míč do hry. Podstatný rozdíl mezi podáním a všemi ostatními údery je ten, že hráč podáním nereaguje na předcházející úder soupeře, protože podání zahajuje rozechru. Podání výrazně ovlivňuje vývoj rozechry, často je považováno za nejdůležitější úder. Při podání má hráč dva pokusy na to, aby uvedl míč do hry (Linhartová, 2009).

Jankovský (2002) rozlišuje podání na přímé, s boční rotací a s kombinovanou rotací. Přímé podání je riskantnější než podání s rotací a používá se jako první podání, protože míče po něm odskakují rychle a nízko. Boční rotace dodá podání nepříjemný odskok do strany, čímž soupeři znesnadňuje ritern. Podání s boční rotací je nejúčinnější na hladkých površích. Podání s kombinovanou rotací odskakuje výš a na opačnou stranu než podání s boční rotací (Linhartová, 2009). Dalším typem je podání s horní rotací, při kterém mají hráči vyšší procentuální úspěšnost. Míč díky horní rotaci přeletí vysoko nad sítí a hráči se tak jen zřídka dopustí chyby do sítě. Nejúčinnější je podání s horní rotací na antukovém povrchu, kde odskakuje kvůli hrubosti povrchu vysoko (Miley, Crespo, 2001).

Forhend

Forhend patří k nejdůležitějším úderům v tenise, světoví hráči s ním dokážou dostávat soupeře pod tlak a ukončovat rozechru. Je to nejpoužívanější úder u vyspělých hráčů (Miley, Crespo, 2001).

Forhend lze hrát s několika typy držení rakety. Miley a Crespo (2001) říkají, že východní držení se používá k hraní přímých úderů bez rotace nebo k úderům s mírnou horní rotací. Polozápadní držení je nejběžnější při hraní míčů s horní rotací, je vhodné při hře na jakémkoliv povrchu (Littleford, Magrath, 2009). Západní držení umožní hráčům

hrát míče s velkou horní rotací, které je vhodné hrát na antukových površích. Existuje ještě možnost hrát forhend s držením obouruč, i když je to velmi nestandardní a ve světovém tenise se objevuje pouze výjimečně. Další držení rakety je kontinentální, které se používá pro blokování riternů a hraní forhendu se spodní rotací (Miley, Crespo, 2001).

Bekhend

Miley a Crespo (2001) rozdělují bekhend podle rotace a způsobu držení na bekhend obouruč s horní rotací, jednoruč s horní rotací a na bekhend jednoruč se spodní rotací. Bekhend obouruč s horní rotací potřebuje k zahrání méně svalové síly oproti bekhendu jednoruč s horní rotací (Miley, Crespo, 2001).

Bekhend se spodní rotací, tzv. čopovaný bekhend, je úder hraný jednoruč a používá se, když je hráč pod tlakem, ale lze ho hrát i jako přípravný úder nebo útočný stopbol (Littleford, Magrath, 2009).

V moderním tenise hraje větší část hráčů světové úrovně bekhend obouruč s horní rotací.

Volej a smeč

Hraním volejů hráči velmi zrychlují hru a často jimi ukončují rozehru. Při hraní čtyřhry se používají daleko více, než je tomu při hraní dvouhry. Má-li být hráč úspěšný při hraní voleje, je důležité, aby měl rychlý postřeh, dobrou předvídavost a pohyblivost. Jako u všech úderů je potřeba k účinnému voleji mít dobře zvládnutou techniku (Koromházová, Linhartová, 2008).

Světoví hráči převážně používají pro hraní volejů kontinentální držení, které jim umožňuje hrát forhendový i bekhendový volej se stejným držením. Někteří hráči, pokud mají dostatek času, hrají forhendový a bekhendový volej s rozdílným držením. Voleje se dělí dle zahrání na nízké, vysoké, zkrácené, halfvoleje, voleje s horní rotací a lob volej (Miley, Crespo, 2001).

Účinná smeč patří do hry vyspělých hráčů. Pohyb při smeči je podobný pohybu při podání. Miley a Crespo (2001) říkají, že existují tři varianty smeče: smeč ve výskoku, smeč po dopadu míče a bekhendová smeč.

2.2.4 Psychické faktory

Podle Schönborna (2008) je oblast psychiky velmi důležitá, jako největší nebezpečí na dvorci vidí samotného hráče, který se může porazit sám. Psychika hráče je proměnlivý faktor, který se může měnit během utkání nebo od utkání k utkání. Tenisté s tím musí počítat a věnovat dostatek času psychologické přípravě, která je obzvláště v tenise velice důležitá (Schönborn, 2008).

„Cílem psychické přípravy je urychlovat a zlepšovat celkovou přizpůsobivost sportovce na podmínky sportovní činnosti, snižovat negativní vlivy, a tím vytvořit optimální předpoklady pro plné využití funkčních možností jeho organismu.“ (Lebl, s. 26, 2012)

Hráč podává dobrý výkon, pokud je dobře psychicky naladěný, dostatečně motivován a samotná hra ho baví. Sportovní výkon se naopak snižuje, pokud je hráč ve špatném psychickém stavu, pociťuje hněv, demotivaci a stres. Dovalil et al. (2012) dále tvrdí, že každá osobnost je představována různými faktory, jež utváří strukturu osobnosti, mezi hlavní faktory se řadí: schopnosti, temperament, motivace, postoje a hodnotová orientace, charakter a další faktory (Dovalil et al., 2012)

Tenis je individuální sport a je náročnější po psychické stránce než kolektivní sporty. Na většině turnajů není dovoleno se při utkání radit s trenéry. Ve studii z roku 1996 bylo Moranem zjištěno, že 90 % trenérů si je vědomo toho, že pro úspěch v závodním tenise jsou psychické schopnosti klíčové. Zároveň ale psychické dovednosti nejsou oproti technickým a taktickým dovednostem tolik trénovány, protože trenéři nemají dostatek znalostí, jak psychické dovednosti trénovat (Miley, Crespo, 2001)

2.2.5 Taktické faktory

„Taktikou se chápe způsob řešení širších a dílčích úkolů, realizovaných v souladu s pravidly daného sportu. Spočívá ve výběru optimálního řešení strategických a taktických úkolů. Ten však bezprostředně souvisí s technickými aspekty, takže realizace taktických záměrů je možná jedině prostřednictvím techniky.“ (Dovalil et al., s. 38, 2012)

Höhm (1982) chápe taktiku jako výběr nejlépe vyhovujícího způsobu boje, který probíhá ve specifických podmínkách daného sportu. Jedná se tedy o souhrn zkušeností, poznatků a pravidel, které lze využít ke tvorbě plánu sportovního boje. (Dovalil, Choutka, 1991)

Taktická příprava je součástí každé sportovní přípravy, protože má vliv na podávaný sportovní výkon. Podle Dovalila et al. (2012) se taktika v mnoha sportech podílí na výkonu pouze z malé části, jedná se především o sporty, kde výkon trvá krátký časový úsek (např. atletické sprinty, sportovní gymnastika). Naopak nanejvýš důležitá je taktika ve sportovních hrách a úpolových sportech, což je způsobeno měnicími se podmínkami a přímým kontaktem se soupeřem. Aby sportovec mohl danou taktiku využít při výkonu, je potřeba, aby znal pravidla dané sportovní disciplíny, základní principy a postupy taktického boje v tomto sportu (Dovalil et al., 2012)

Na výběru vhodné taktiky se podílí celá řada různých faktorů a okolností. Dovalil et al. (2012) řadí mezi faktory, které se podílí na výběru taktiky, tyto činitele:

- délka sportovního utkání,
- typ soupeření,
- počet spoluhráčů,
- možnosti kontaktu se soupeřem.

Velmi důležitým pojmem, který bývá velice často s taktikou zaměňován, je strategie. Perič a Dovalil (2010) popisují strategii jako předem vytvořený a promyšlený plán na základě určitých poznatků, který má vést k dosažení očekávaných výsledků v utkání.

Podle Jansy a Dovalila (2007) vznikají během soutěže konfliktní situace, které je hráč nucen řešit taktikou, tedy uskutečněním vlastní strategie. Pokud by taktika nebyla zvládnuta a procvičována v tréninku, jednalo by se pouze o improvizaci (Skřivánek, 2019).

Důležitým předpokladem pro realizování taktiky je hráčská inteligence, jejíž podstatou je určitá schopnost hráče předvídat a postřehnout herní situace, umět se přizpůsobit měnícím se podmínkám probíhajícího utkání (Drda, 2009).

Rozdíly mezi technickou a taktickou přípravou jsou zřejmé a je třeba je rozlišovat. Dle Andersona (2009) představují technické dovednosti pro hráče prostředky, kterými zápolí s fyzickými požadavky hry. Konkrétně v tenise to může být správné provedení jednotlivých úderů, tzn. dobře smečovat, podávat atd. Podle Martense (2004, s. 170) lze taktické dovednosti definovat jako: „*rozhodnutí a jednání hráčů v soutěži za účelem získání převahy nad soupeřícím týmem či soupeřícími hráči.*“

Dle Andersona (2009) rozlišujeme tři kritické aspekty taktiky (tzv. taktický trojúhelník):

- čtení hry/situace,
- získání potřebných znalostí ke správnému rozhodování,
- uplatnění těchto dovedností v konkrétní situaci.

2.2.5.1 Tenisová taktika

Podle Schönborna (2012) je hlavní cíl taktiky v tenise dostat protihráče do prostorové a časové tísně, snažíme se soupeře přinutit k chybám, k čemuž využíváme přesnost a rychlost námi zahraných úderů.

Miley a Crespo (2001) uvádějí, že hru v utkání ovlivňují tři základní faktory, jimiž jsou:

- hráč,
- prostředí,
- soupeř.

Miley a Crespo (2001) dále říkají, že faktor samotného hráče rozděluje aspekty na: vlastní herní úroveň hráče, technické schopnosti, pochopení taktického záměru, zkušenosti, herní styl a fyziologický vývoj. Mezi aspekty, které ovlivňuje soupeř, se řadí stejné aspekty jako u samotného hráče. Navíc Miley a Crespo přidávají dráhu letu míče, volbu úderu, soupeřovu taktiku, silné či slabé stránky soupeře. U následujícího faktoru, kterým je prostředí, rozlišují povrch dvorce (střední, pomalé, rychlé povrchy), povětrnostní podmínky (vítr, déšť, slunce), vlivy prostředí, čímž mohou být diváci, rozhodčí či psychologické faktory (Miley, Crespo, 2001).

2.2.5.2 Principy taktiky

„Taktické principy vyjadřují obecné zákonitosti i progresivní tendence taktiky hry v současném tenise. Jejich znalost a uplatňování příznivě ovlivňuje rozvoj taktických schopností ve dvouhře i ve čtyřhře.“ (Höhm, 1982, s. 137)

Taktické principy by měl hráč pravidelně trénovat. Schönborn (1998) uvádí tyto taktické principy, které jsou pro tenis důležité:

- udržení míče ve hře,
- využívat své přednosti,
- měnit herní plán,
- nedovolit soupeři zaútočit po slabších úderech,
- nejprve využít své přednosti ve hře, až posléze využít soupeřovy slabiny,
- vytvářet si prostor pro zakončení po kombinaci úderů,
- získat si převahu, abychom udávali tempo utkání,
- rozbíhat soupeře pomocí různého směru a délky úderů,
- rozhodovat o výsledku aktivní hrou.

Zajímavé je porovnání s pozdější publikací Schönborna (2012), kde popisuje tři základní taktické principy. Prvním principem je dostat soupeře do časové a prostorové tísně. Hraním úderů do volného prostoru tenisového dvorce se soupeř dostane do prostorové tísně. Naopak do časové tísně se soupeř dostane, pokud hráč hraje razantní údery. Druhým taktickým principem je princip překvapení. Pokud hráč zahraje úder, který soupeř neočekával, dostane se soupeř do situace, kdy se jeho reakční doba zvýší. K míči se dostane pozdě, nebo ho ani nezasáhne. Přesnost zacílení je třetím principem, Schönborn (2012) se domnívá, že i nejlepší hráči světa nedokážou většinu úderů přesně zacílit.

Jsem toho názoru, že výše uvedené Schönbornovy taktické principy jsou v moderním pojetí tenisu stále platné.

Jankovský (2002) uvádí jako taktickou zásadu pro dvouhru příliš v rozehře nespěchat, aby se soupeř mohl dopustit chyby. To je spíše v rozporu se současnou taktikou hráčů, kteří se snaží každou rozehrou diktovat tempo hry. Nespoléhají se na nevynucené chyby soupeře, ale na vlastní aktivní hru.

Taktické principy dle Höhma (1982)

Höhm (1982) říká, že taktika úzce souvisí s technickou, psychologickou a tělesnou přípravou. Hráč musí ovládnout nejprve technickou část hry a až poté může zařadit taktiku spjatou s nacvičenou technikou. Psychická odolnost, sebedůvěra, bojovnost – všechny tyto psychické vlastnosti jsou dobrým předpokladem pro dosažení úspěchu v utkání.

Za velmi důležitou součást taktiky Höhm (1982) považuje také aktivnost, která je důležitá pro úspěch. Její podstatou je útočnost, tedy snaha zahrát vítězný úder. Aktivností však můžeme chápat i časté postupování k síti a každý úder, kterým se hráč postupně připravuje k zahrání vítězného úderu. Patří sem i jiné způsoby, jimiž je možné získat bod, příkladem může být vytváření psychického nátlaku. (Höhm, 1982)

Princip univerzálnosti dle Höhma (1982) říká, že podle typu soupeře, typu dvorce a podle vnějších podmínek by měl hráč pomocí obranných a útočných činností řešit co nejlépe herní situace. Některé herní činnosti se ve hře často opakují (podání, ritern, postup k síti), a proto by se tyto herní činnosti měly nacvičovat. Delší doba nacvičování těchto opakujících se herních činností znamená, že u hráče dojde ke zautomatizování herních činností. V utkání poté hráč díky zkušenostem z tréninku a automatizaci dokáže využít herní činnosti úspěšněji, než by tomu bylo v případě, kdyby netrénoval tyto opakující se herní činnosti (Höhm, 1982) „Univerzálnost je proto možno vnímat jako schopnost hrát útočný i obranný tenis, užívat různých tenisových technik co nejvýhodněji podle vzniklé herní situace, podle typu soupeře, podle typu povrchu dvorce a počasí.“ (Šodek, 2019, s. 19)

Domnívám se, že i po několika desítkách let od sepsání Höhmových taktických principů z nich dnešní elitní tenisté stále vycházejí. Rozpor se současnými taktickými principy jsem shledal v popisu aktivnosti. Dnešní světoví hráči sice dodržují princip aktivnosti, avšak postup k síti se v současném tenise už tak často nevyužívá, jako tomu bylo v době, kdy autor publikoval tuto knihu.

2.2.5.3 Taktická příprava

Taktická příprava velmi souvisí s technickou vyspělostí. Pokud hráč neovládá potřebnou technickou úroveň úderu, nedoporučuje se tento úder zařazovat do taktického plánu (Höhm, 1982).

Tradiční přístup, který je častý pro tréninkový proces, začíná rozcvičkou, po které následuje individuální nacvičování, následované skupinovým nacvičováním a delším časovým úsekem, ve kterém hráči trénují rozehry (Anderson, 2009).

Z tohoto přístupu je patrné, že je kladen veliký důraz na technickou přípravu, ale může způsobovat nedostatečnou průpravu taktických dovedností. Podle Schönborna (2012) chybí mladým hráčům taktické herní zkušenosti a často nemají o pojmu taktika dostatečné povědomí.

Druhým přístupem, který Anderson (2009) popisuje, je přístup zaměřený na hru, tzv. Games Approach.

Podle Andersona (2009) spočívá přístup zaměřený na hru ve:

- vytvoření minihry, která trénuje i taktickou dovednost,
- vysvětlení účelu taktiky,
- vstupech trenéra do hry, aby svěřencům vysvětlil vzniklé herní situace.

2.2.5.4 Faktory ovlivňující taktiku v tenise

Průběh utkání

V průběhu tenisového utkání dvouhry dochází k mnoha okamžikům, kdy jeden hráč získá převahu nad druhým hráčem. V těchto momentech se v mnoha utkáních rozhoduje o celkovém výsledku. Nejlepší hráči ale dokážou zvládnout i ty momenty utkání, kdy jejich výkonnost není optimální. K získání převahy v utkání dochází, když jeden hráč získává dlouhou řadu vítězných bodů za sebou. Určité body v různých momentech utkání mají velký vliv na celkový vývoj utkání než jiné body. Právě tyto body by měli hráči hrát se stejnou mírou úsilí jako všechny ostatní body v utkání (Miley, Crespo, 2001). Perfektním příkladem dle mého názoru byl hráč Berdych, který hrál za každého stavu každý bod se stejným nasazením a intenzitou.

Typy tenisových povrchů

Tenis se může hrát na mnoha typech povrchů. Mezi nejčastější povrchy, na kterých se hrají turnaje pod záštitou ATP, patří antuka, beton a travnatý povrch. Dle Mezinárodní tenisové federace (2021) se povrchy rozdělují do pěti skupin podle rychlosti odskoku míče na pomalé, středně pomalé, střední, středně rychlé a rychlé. Oproti tomu Jankovský (2002) a Höhm (1987) dělí tenisové dvorce pouze na 3 druhy a těmi jsou pomalé, středně rychlé a rychlé povrchy.

Pomalé antukové povrchy jsou charakteristické vysokými a pomalými odskoky míče. Typické pro vrcholovou hru na antuce jsou dlouhé rozehry a celodvorcový styl hry (Höhm, 1987). Crespo a Miley (2001) hovoří o tom, jaká taktika by měla být používána na antukovém dvorci. Jedná se o taktiku co nejvíce unavit soupeře a spoléhat na svoji kondiční připravenost. Častým útočným úderem by mělo být hraní stopbolů. Antuka na rozdíl od ostatních povrchů nemá kompaktní strukturu. „*Ve fyzikálních důsledcích této*

odlišnosti je odskok míče vyšší, a naopak horizontální rychlost míče po odskoku nižší.“ (Šodek, s. 31, 2016)

Dvorce s povrchem asfaltovým, betonovým a různým druhem umělých hmot jsou středně rychlé povrchy (Jankovský, 2002). Rychlost a rotaci podání je pro účinnost dobré střídát. Pohyb po dvorci se na rozdíl od antuky provádí bez doklouznutí (Miley, Crespo, 2001). Toto tvrzení o pohybu po dvorci v současném tenise dle mého názoru neplatí. Hráči se na betonových dvorcích dokážou převážně při obranných úderech doklouznout k míči. Umožňuje jim to tenisová obuv, její vývoj značně pokročil od dob, kdy autoři publikovali tuto literaturu.

Travnaté kurty jsou díky nízkému a rychlému odskoku míče ideální pro přechod k síti po podání. Čas na nápřah při úderech se snižuje, tudíž je potřeba zkrátit nápřah. Ritern podání je často pouze blokovaný, hraje se téměř bez nápřahu. Účinnost stopbalu je menší, neboť hráči často přechází k síti (Höhm, 1987).

Povětrnostní podmínky

Vítr, slunce a déšť se týkají pouze utkání hraných na venkovních dvorcích. Vítr může vanout proti hráči, do zad hráči a z boku. Hráč musí přizpůsobit nadhoz podání směru větru. Pokud vítr vane do zad, snaží se hráč o hraní míčů níže nad sítí s větší horní rotací. Je-li soupeř u sítě, je lepší hrát prohoz namísto lobu. U lobu hrozí vyšší šance, že vítr míč odnese a míč dopadne za základní čáru. Směřuje-li vítr proti hráči, je potřeba hrát míče výše nad sítí s menší horní rotací. Naopak loby je dobré hrát oproti předchozímu uvedenému případu. Při dešti míče nasáknou vodu a stávají se těžšími. Pokud nastanou tyto podmínky, je potřeba, aby hráči dbali na hraní úderů s větší razancí (Miley a Crespo, 2001). Zajímavostí je, že v dnešní době jsou již na grandslamových turnajích ojediněle i dvorce, u kterých je v případě deště možné během pár desítek minut zatáhnout střechu, a tím vytvořit krytý dvorec.

Miley a Crespo (2001) uvádějí, že nadmořská výška ovlivňuje rychlost letu míče. Čím je nadmořská výška vyšší, tím míče létají rychleji, a pro hráče je tedy důležité více kontrolovat let míče. Stejná situace nastává při hře ve vysoké teplotě. Teplota ovlivňuje přímo úměrně let míče.

2.2.5.5 Trénink taktiky

„Cílem taktického tréninku je rozvíjet schopnost volit a využívat technické dovednosti, osvojené s přihlédnutím k taktickému aspektu, na základě vnímání a analýzy herní situace tak, že zaručí optimální řešení taktického úkolu.“ (Schönborn, s. 133, 2012)

Soutěžní situace lze řešit třemi základními způsoby. Řešení se odvíjí od toho, jak moc je předem nacvičené a připravené řešení konkrétních situací. Hráč tedy může řešit soutěžní situaci improvizací, kdy hráč musí vymyslet nové řešení situace, se kterou se nesetkal při tréninku taktiky. Další řešení situace je pomocí algoritmizace, sportovec vybírá z několika variant předem připravených řešení. Třetí možností řešení herních situací jsou vzorce, při kterých je míra neurčitosti minimální a hráč přesně ví, co v konkrétní situaci udělat (Perič, Dovalil, 2010).

Dovalil et al. (2012) uvádí, že pro trénink taktických dovedností existují určité zásady:

- *Pro každou soutěžní situaci existuje určité specifické řešení.*
- *Před vlastním nácvikem provést teoretickou přípravu.*
- *Při nácviku navrhnout řešení situace a případně nechat sportovce je prodiskutovat a někdy i upravit.*
- *Učit se zpočátku bez tlaku, po zvládnutí dílčích prvků přidávat na odporu.*
- *Raději zvládnout řešení menšího počtu situací, ale co nejkvalitněji.*
- *Modelovat situaci podle očekávaných podmínek soutěže.*
- *Pro dokonalé zvládnutí taktické dovednosti je vhodné ji nacvičovat v závěrečné fázi pod tlakem.*

(Dovalil et al., s. 195,196; 2012)

Při tréninku taktiky v tenise je možné trénovat pouze to, co je hráč kondičně a technicky schopen zahrát. Pro úspěšné taktické jednání je potřeba, aby hráč vycházel ze svých herních zkušeností. Zkušenosti nabírá hráč při utkáních, ale to pouze nestačí. Je proto důležité, aby je získával i při tréninku. Taktika se trénuje převážně pomocí otevřených drillů. Otevřené drily jsou tréninkové formy, kdy se hráč při hře svobodně rozhoduje, kam a jakým způsobem úder hrát. Tím je trénink spojen s tvůrčí myšlenkovou činností a se získáváním zkušeností. Snahou otevřených drillů je, aby se u hráče vyvolalo taktické myšlení v rozhodovacích situacích. Dále je snahou zlepšit schopnost posoudit takticky podmíněná rizika úspěchu a vytvořit velkou odolnost proti

frustraci. Taktika se musí trénovat primárně při tréninku s partnerem, se kterým se hraje normální volné rozehry. Pokud by se netrénovalo s partnerem, nedocházelo by ke tvůrčí myšlenkovité činnosti. Při tréninku taktiky je také vhodné kombinovat otevřené drily s uzavřenými drily. Uzavřené drily jsou drily zaměřené čistě na trénink techniky. Kombinací těchto drilů lze simulovat vybrané herní situace, které nastávají v zápasech. Hráč tak bude mít v utkáních více zkušeností s taktickou odpovědí na tyto herní situace. Obsah všech cvičení při tréninku taktiky musí být vždy podřízen cíli cvičení (Schönborn, 2012).

2.3 Herní styly

Ve čtyřhře při zahájení každé rozehry může být jeden hráč z dvojice u sítě, nezáleží však, zda dvojice zahajuje bod podáním nebo riternem. Díky tomuto ulehčení dochází při čtyřhře k agresivnějšímu hernímu pojetí hry než ve dvouhře. Pro vítězství v rozehře je důležité být u sítě dříve, než soupeř (Linhartová, 2009). Oproti tomu při dvouhře může hráč volit taktiku podle svých předpokladů. Může také více využívat výhody povrchu dvorce, na kterém se hraje, a znalost slabin soupeře (Höhm 1982).

Dle Höhma (1982) existují v tenise tři herní styly, které se odvíjejí od způsobů řešení herních situací.

Celodvorcový styl

Hráči se snaží hrou od základní čáry soupeře zatlačit a poté přejít k síti. Jejich obranná i útočná hra musí být na vysoké úrovni, aby mohli celodvorcový styl používat.

Útočný styl

Hráči hrající tímto stylem se snaží v co největší možné míře o přechod k síti. Po riternu a servisu ihned přechází k síti, není podstatné, jestli jde o první či druhé podání. Útočný styl se uplatňuje na dvorcích s rychlým povrchem, kde míče odskakují nízko.

Styl založený na aktivní hře od základní čáry

K použití tohoto stylu hry je nejvhodnější antukový dvorec, kde se hráči s vynikající fyzickou připraveností snaží dopustit co nejmenšího množství chyb. Taktikou hráčů hrajících aktivní hru od základní čáry je hraní polovysokých míčů s velkou horní rotací (Höhm, 1982).

Linhartová (2009) a Jankovský (2002) popisují také tři herní styly, které se velmi podobají herním stylům, které popsal Höhm (1982). Nejvíce se od Höhma (1982) liší Miley a Crespo (2001). Miley a Crespo (2001) uvádějí čtyři herní styly, kterými jsou:

Hráči nabíhající k síti / podání – volej

Taktikou je dostat soupeře pod tlak neustálým postupem vpřed k síti. Hráči mají perfektně zvládnutý přechod k síti. Spoléhají se na vysokou úspěšnost prvního podání.

Tenisté hrající agresivně od základní čáry

Herní styl hráči využívají na všech typech dvorců, ale nejúčinnější je na pomalých površích. Hráči si často obíhají bekhend a diktují rozehru tvrdými údery z forhendu. Obvykle nemají příliš silné podání, na druhou stranu mají velmi dobrý ritern.

Obranáři

Obranáři nechávají soupeře, aby diktovali hru, a sami se pohybují daleko za základní čarou, odkud hrají dlouhé údery s velkou horní rotací. Na dlouhé rozehry jsou fyzicky i psychicky skvěle připraveni.

Univerzální, celodvorcoví hráči

Celodvorcoví hráči jsou schopni hrát jakýmkoliv herním stylem. Na všech površích jsou úspěšní. Svoji hru umí přizpůsobit, mění tempo hry a razanci úderů. Dokážou hrát jak útočný, tak obranný tenis (Miley, Crespo, 2001)

Domnívám se, že tyto 4 herní styly se nejvíce přibližují současnému vrcholovému tenisu. V dnešní době hraje většina vrcholových tenistů celodvorcový tenis. Výjimkou jsou například hráči I. Karlovic, F. Lopez, kteří zastávají styl podání – volej, naopak typickým obranářem je P. Lorenzi.

3 Cíle a úkoly práce

3.1 Cíle práce

Hlavním cílem práce bylo analyzovat a vyhodnotit taktické jednání v herních situacích osmi nejlepších hráčů ATP za rok 2020. Dále bylo cílem porovnat rozdíly mezi jednotlivými hráči v jejich herních stylech.

3.2 Úkoly práce

- Prostudování odborné literatury.
- Upravit kategoriální systém převzatý od Drdy (2009).
- Zajistit videonahrávky z utkání.
- Stanovit hypotézy.
- Analýza zaznamenaných dat.

3.3 Hypotézy

Hypotéza č. 1: předpokládám, že hráči při hrách na podání vyhrají alespoň 70 % rozeher.

Hypotéza č. 2: předpokládám, že nejmenší sledovaný hráč D. Schwartzman bude mít nejmenší relativní četnost získaných bodů po taktické variantě přímý bod z podání.

Hypotéza č. 3: předpokládám, že při rozehrách delších než 4 údery budou body více ukončovány vítězným forhendem než vítězným bekhendem.

Zdůvodnění hypotézy č. 1: vrcholoví tenisté využívají v co největší možné míře podání a zároveň jsou utkání hrána na středně rychlém povrchu, kde je účinnost podání vyšší oproti pomalým povrchům.

Zdůvodnění hypotézy č. 2: tělesná výška ovlivňuje efektivitu podání.

Zdůvodnění hypotézy č. 3: forhend je dle mého názoru silnějším úderem většiny hráčů hrajících na okruhu ATP.

4 Metodika práce

4.1 Popis sledovaného souboru

Pro účely pozorování tenisové taktiky bylo vybráno osm nejlepších hráčů za uplynulou sezonu roku 2020. Těchto osm nejlepších hráčů se utkalo na posledním ATP turnaji roku. Systém turnaje spočívá v tom, že se hráči nasadí do dvou skupin (Skupina A, Skupina B) podle získaných bodů. Každý hráč následně hraje 3 utkání ve skupině, první dva umístění ve skupině postupují do semifinále. V semifinále se utkají s hráči z druhé skupiny, pro hráče umístěné na posledních dvou pozicích turnaj končí. Sledovaná byla pouze utkání hraná ve skupině. Semifinálová a finálové utkání nebyla zaznamenávána z toho důvodu, aby sledovaný soubor tvořil stejný počet sad od každého hráče. K situaci, kdy by byl hráč nucen odstoupit z turnaje kvůli zranění, naštěstí nedošlo. Kdyby nastal tento případ, musel by být náhradník zařazen do pozorování a jeho výsledky zahrnuty ve studii.

4.2 Použité metody

Sledování hráčů se provádělo pomocí výzkumné metody nepřímého pozorování formou videozáznamů. Videozáznamy tenisových utkání byly nahrány z televizního kanálu Digi Sport. Největší výhodou nepřímého pozorování videozáznamů je možnost opětovného přehrávání, kdy dochází k větší objektivitě pozorovaných situací. Naopak nevýhodou může být zmeškání prvního bodu ve hře, a to kvůli příliš dlouhé komerční přestávce. Pokud nebyl bod zaznamenán na videu, tak byl tento bod vypuštěn ze studie. U všech hráčů byla pomocí notační analýzy zanesena relativní četnost jednotlivých taktických variant do předem připravené tabulky. Data byla zaznamenávána v elektronické podobě.

4.3 Organizace sběru dat

U každého hráče byla sledována druhá sada v utkání. Bylo bráno v potaz, že na začátku utkání, tedy na začátku první sady, může docházet k herní nevyrovnanosti hráče. Po konzultaci s vedoucím práce byla vybrána druhá sada právě kvůli tomuto důvodu. Vyhodnocením notační analýzy byla zjištěna relativní četnost taktických variant hráčů.

Celkový sběr dat činí informace o taktických variantách elitních tenisových hráčů ve 12 sadách. Každý bod byl sledován z pohledu obou hráčů.

4.4 Kategorizace taktických variant hráčů

Kategoriální systém pro taktické varianty hráčů byl využit od Drdy (2009), který systém vytvořil pro studii zabývající se analýzou taktiky tenisových hráčů na turnaji Australian Open 2009. Následně byl kategoriální systém za konzultace s vedoucím práce přepracován do podoby pro účely vlastní studie.

Herní činnost: první podání

Podání přímý bod: přímý bod z prvního podání.

Podání – vítězný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do forhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – vítězný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do bekhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – vítězný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do forhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – vítězný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do bekhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – přípravný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do forhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – přípravný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do bekhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – přípravný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do forhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – přípravný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do bekhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – obranný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do forhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – obranný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do bekhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – obranný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do forhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – obranný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do bekhendové poloviny dvorce po prvním podání.

Podání – stopbol: Hráč zahrál stopbol po prvním podání.

Podání – volej: Hráč postupoval vpřed k síti po prvním podání, druhý úder sledovaného hráče může být volej, halfvolej nebo smeč (smeč po dopadu je brána jako forhendový úder).

Podání – prohoz: Hráč zahrál prohoz, soupeř po riternu prvního podání postupoval směrem k síti.

Herní činnost: druhé podání

Podání přímý bod / dvojchyba: Přímý bod z druhého podání nebo dvojchyba

Podání – vítězný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do forhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – vítězný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do bekhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – vítězný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do forhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – vítězný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do bekhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – přípravný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do forhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – přípravný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do bekhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – přípravný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do forhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – přípravný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do bekhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – obranný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do forhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – obranný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do bekhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – obranný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do forhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – obranný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do bekhendové poloviny dvorce po druhém podání.

Podání – stopbol: Hráč zahrál stopbol po druhém podání.

Podání – volej: Hráč postupoval vpřed k síti po druhém podání, druhý úder sledovaného hráče může být volej, halfvolej nebo smeč (smeč po dopadu je brána jako forhendový úder).

Podání – prohoz: Hráč zahrál prohoz, soupeř po riternu druhého podání postupoval směrem k síti.

Herní činnost: ritern prvního podání

Neuskutečněný ritern: Soupeř zahrál eso nebo sledovaný hráč nevrátil ritern prvního podání úspěšně do dvorce.

Ritern forhendem – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál ritern prvního podání forhendem do forhendové poloviny dvorce. Bod končí a sledovaný hráč odehrál pouze ritern.

Ritern forhendem – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál ritern prvního podání forhendem do bekhendové poloviny dvorce. Bod končí a sledovaný hráč odehrál pouze ritern.

Ritern bekhendem – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál ritern prvního podání bekhend do forhendové poloviny dvorce. Bod končí a sledovaný hráč odehrál pouze ritern.

Ritern bekhendem – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál ritern prvního podání bekhend do bekhendové poloviny dvorce. Bod končí a sledovaný hráč odehrál pouze ritern.

Ritern – vítězný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – vítězný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – vítězný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – vítězný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – přípravný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – přípravný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – přípravný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – přípravný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – obranný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – obranný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – obranný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – obranný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – stopbol: Hráč zahrál stopbol z druhého úderu sledovaného hráče

Ritern – volej: Hráč postupoval po riternu vpřed k síti, druhý úder sledovaného hráče může být volej, halfvolej nebo smeč (smeč po dopadu je brána jako forhendový úder).

Ritern – prohoz: Hráč zahrál prohoz po riternu, soupeř postupoval vpřed k síti.

Herní činnost: ritern druhého podání

Neuskutečněný ritern: Soupeř zahrál eso, dvojchybu nebo sledovaný hráč nevrátil ritern druhého podání úspěšně do dvorce.

Ritern forhendem – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál ritern druhého podání forhendem do forhendové poloviny dvorce. Bod končí a sledovaný hráč odehrál pouze ritern.

Ritern forhendem – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál ritern druhého podání forhendem do bekhendové poloviny dvorce. Bod končí a sledovaný hráč odehrál pouze ritern.

Ritern bekhendem – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál ritern druhého podání bekhend do forhendové poloviny dvorce. Bod končí a sledovaný hráč odehrál pouze ritern.

Ritern bekhendem – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál ritern druhého podání bekhend do bekhendové poloviny dvorce. Bod končí a sledovaný hráč odehrál pouze ritern.

Ritern – vítězný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – vítězný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – vítězný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – vítězný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – přípravný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – přípravný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – přípravný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – přípravný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – obranný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – obranný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – obranný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do forhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – obranný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do bekhendové poloviny dvorce z druhého úderu sledovaného hráče.

Ritern – stopbol: Hráč zahrál stopbol z druhého úderu sledovaného hráče

Ritern – volej: Hráč postupoval po riternu vpřed k síti, druhý úder sledovaného hráče může být volej, halfvolej nebo smeč (smeč po dopadu je brána jako forhendový úder).

Ritern – prohoz: Hráč zahrál prohoz po riternu, soupeř postupoval vpřed k síti.

Herní činnost: ukončení bodu

Aby nastala tato herní situace, sledovaný hráč musí zahrát více jak 2 údery v rozeběhu.

Vítězný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do forhendové poloviny dvorce.

Vítězný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný forhend do bekhendové poloviny dvorce.

Vítězný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do forhendové poloviny dvorce.

Vítězný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál vítězný bekhend do bekhendové poloviny dvorce.

Přípravný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do forhendové poloviny dvorce.

Přípravný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný forhend do bekhendové poloviny dvorce.

Přípravný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do forhendové poloviny dvorce.

Přípravný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do bekhendové poloviny dvorce.

Obranný forhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do forhendové poloviny dvorce.

Obranný forhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný forhend do bekhendové poloviny dvorce.

Obranný bekhend – bekhendová polovina dvorce: Hráč zahrál obranný bekhend do forhendové poloviny dvorce.

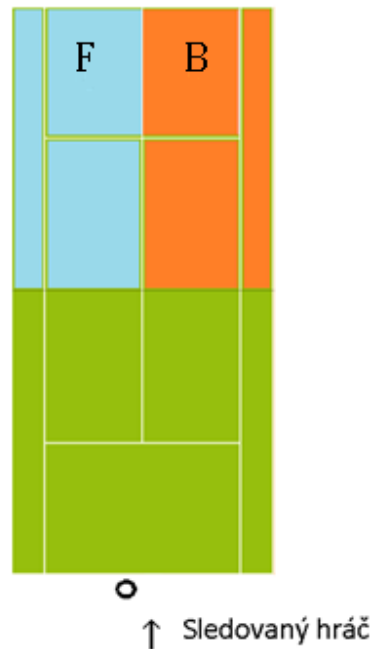
Obranný bekhend – forhendová polovina dvorce: Hráč zahrál přípravný bekhend do bekhendové poloviny dvorce.

Stopbol: Hráč zahrál stopbol.

Volej: Hráč postupoval vpřed k síti, sledovaný hráč může zahrát volej, halfvolej nebo smeč (smeč po dopadu je brána jako forhendový úder).

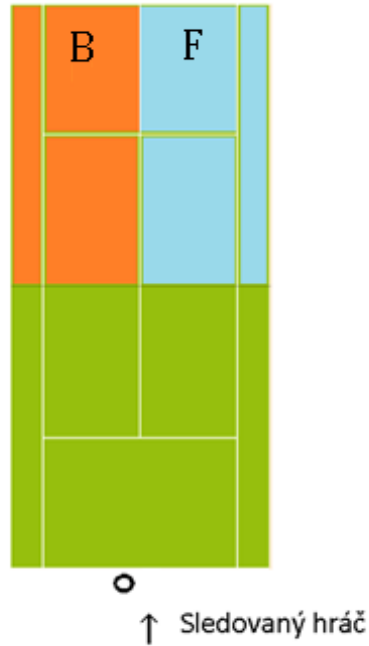
Prohoz: Hráč zahrál prohoz, soupeř postupoval vpřed k síti.

4.5 Organizace zápisu při umístění úderu do forhendové a bekhendové poloviny dvorce

Obrázek 2 - Forhendová a bekhendová polovina dvorce, sledovaný hraje proti soupeři hrajícímu pravou rukou

Sledovaný hráč hraje proti soupeři hrajícímu pravou rukou. Umístění úderu do pravé poloviny dvorce z pohledu sledovaného hráče lze nazývat jako bekhendová polovina dvorce. Umístění úderu do levé poloviny dvorce z pohledu sledovaného hráče lze nazývat jako forhendová polovina dvorce. Poloviny dvorce jsou znázorněny na obrázku č. 2, F je označení pro forhendovou polovinu dvorce a B je označení pro bekhendovou polovinu dvorce.

Obrázek 3 - Forhendová a bekhendová polovina dvorce, sledovaný hraje proti soupeři hrajícímu levou rukou

Sledovaný hráč hraje proti soupeři hrajícímu levou rukou. Umístění úderu do pravé poloviny dvorce z pohledu sledovaného hráče lze nazývat jako forhendová polovina dvorce. Umístění úderu do levé poloviny dvorce z pohledu sledovaného hráče lze nazývat jako bekhendová polovina dvorce. Poloviny dvorce jsou znázorněny na obrázku č. 3, F je označení pro forhendovou polovinu dvorce a B je označení pro bekhendovou polovinu dvorce.

Při této organizaci zápisu nezáleží, z jaké poloviny dvorce sledovaný hráč hraje svůj úder. Pro zápis je pouze důležité, jestli sledovaný hráč hraje forhend nebo bekhend. Jediný hráč ze všech sledovaných hrající levou rukou je R. Nadal, ostatní hrají pravou rukou.

5 Výsledky a diskuze

Jsme si vědomi toho, že taktiku nemůžeme poznat dokonale. Při pozorování utkání vidíme herní situace, ze kterých můžeme pouze usuzovat, jaký taktický záměr mají hráči. Nastávají situace, kdy rozehra skončí dříve, než můžeme pozorovat taktický záměr hráčů.

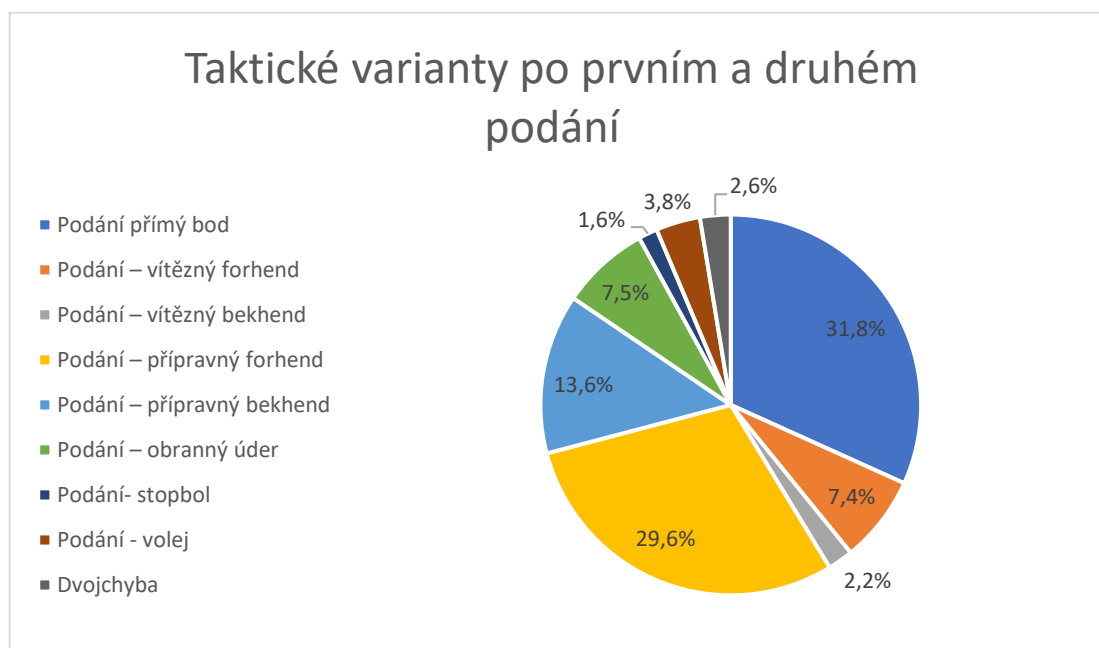
Taktikou jsou ve výsledcích nazývány i ty herní situace, které hráč odehrál a nebylo z nich patrné jeho rozhodnutí, např. dvojchyba (nezaznamenávali jsme směr letu míče, rychlost). Taktický záměr je více viditelný u hráče, který dominuje v rozehrě. U hráče, který se v rozehrě brání, lze obtížněji poznat jeho záměr taktický záměr.

Celkem bylo sledováno 752 odehraných bodů, každý bod byl sledován z obou. U každého bodu byla zaznamenána herní situace po podání i při riternu. Při riternu bylo zaznamenáno 752 herních situací. Po podání bylo zaznamenáno 743 herních situací. V průběhu sledování herní situace po podání byl zahrán vítězný ritern, na který podávající hráč nebyl schopen zareagovat. Následně jsme došli ke zjištění, že tato situace není přiřazena v kategoriálním systému k žádné taktické variantě v herní situaci po podání. Celkem byly takto zahrány 4 riterny, a proto tyto 4 body nebyly zařazeny do studie. Počet zaznamenaných herních situací po riternu a po podání by se měl shodovat, ale jak z výše uvedeného vyplývá 4 body v herní situaci po podání nebyly zařazeny do studie. Následný rozdíl činí 5 bodů, tento rozdíl příkládám chybě měření. V delších rozehrách než 4 údery bylo zaznamenáno 530 herních činností ukončení bodu.

Sledované forhendové a bekhendové údery jsou rozděleny do 3 podkategorií na vítězné, přípravné a obranné údery. Pouze ritern není rozdělen na podkategorie. Vítězný úder je úder hraný tak, aby soupeř nemohl vrátit zpět míč do hry. Cílem vítězného úderu je ukončit rozehru ve vlastní prospěch. Přípravný úder má za cíl připravit si vhodnou pozici pro následující úder. Obranný úder je definovaný jako úder hraný pod časovou nebo prostorovou tísň. Cílem obranného úderu je pouze udržet míč ve hře a snažit se, aby soupeř následující úder nemohl zahrát jako vítězný.

Důležité je zmínit a brát v potaz, že utkání na turnaji se odehrála s minimálním počtem diváků. Atmosféra při utkáních mohla výrazně ovlivnit výsledky, především v důležitých momentech utkání.

5.1 Herní činnost: podání

Obrázek 4 - Relativní četnosti taktických variant po prvním a druhém podání

Na výše přiloženém grafu lze vidět výsledky relativních četností taktických variant po prvním a druhém podání. Taktická varianta přímý bod z podání byla zahrána nejčastěji. Zahrána byla celkem ve 236 bodech, což je 31,8 % z celkového vzorku sesbíraných dat. Taktická varianta podání – přípravný forhend – se vyskytla ve 29,6 %. Jako jediná nebyla ani jednou zahrána taktická varianta podání – prohoz, spolu s relativní četností 7,5 % varianty podání – obranný úder to jen potvrzuje, jak elitní hráči těžší se svého podání a dostávají se pouze minimálně při vlastním podání pod tlak soupeře.

Nejvyšší relativní četnost přímého bodu z podání byla zaznamenána u Medvedeva (41,7 %), který i díky této skvělé statistice vyhrál všechny tři pozorované sady. Spolu s ním se pouze Rublev (40,4 %) dostal přes hranici 40 %. Hypotéza č. 2 byla potvrzena. Schwartzmanova relativní četnost získaných rozeher po přímém bodu z podání byla pouhých 14,5 %. Se svými 170 cm výšky je výrazně nejmenší ze všech sledovaných hráčů, proto není tento výsledek nikterak překvapující. Výsledky potvrzují názor Vaverky (2010), který uvádí, že hráči s větší výškou mají výhodu při podání. Zároveň Vaverka uvádí o hráčích s nižší postavou, že nemohou podávat takovou rychlostí jako vysocí hráči. Pokud chtějí získat přímý bod z podání, je zapotřebí, aby hráli podání rychlostí, která se pohybuje na hranici jejich individuálních možností. Lze spekulovat, zda je to jeden z hlavních důvodů, proč Schwartzman prohrál

všechny sledované sady. Jako jediný také Diego Schwartzman neudělal ani jednu dvojchybu za odehrané tři sady. Na druhou stranu hrál skoro dvojnásobek obranných úderů hned po podání (15,7 %) oproti všem sledovaným. Nastává tedy otázka, zda zvolil správnou míru rizika při podání. Měl 100% úspěšnost zahrání druhého podání, ale podáním si pomohl ze všech hráčů nejméně a dostával se nejčastěji pod tlak. Naopak nejvíce dvojchyb, konkrétně 6, udělal Zverev, což činí 5,9 % z jeho všech odehraných podání.

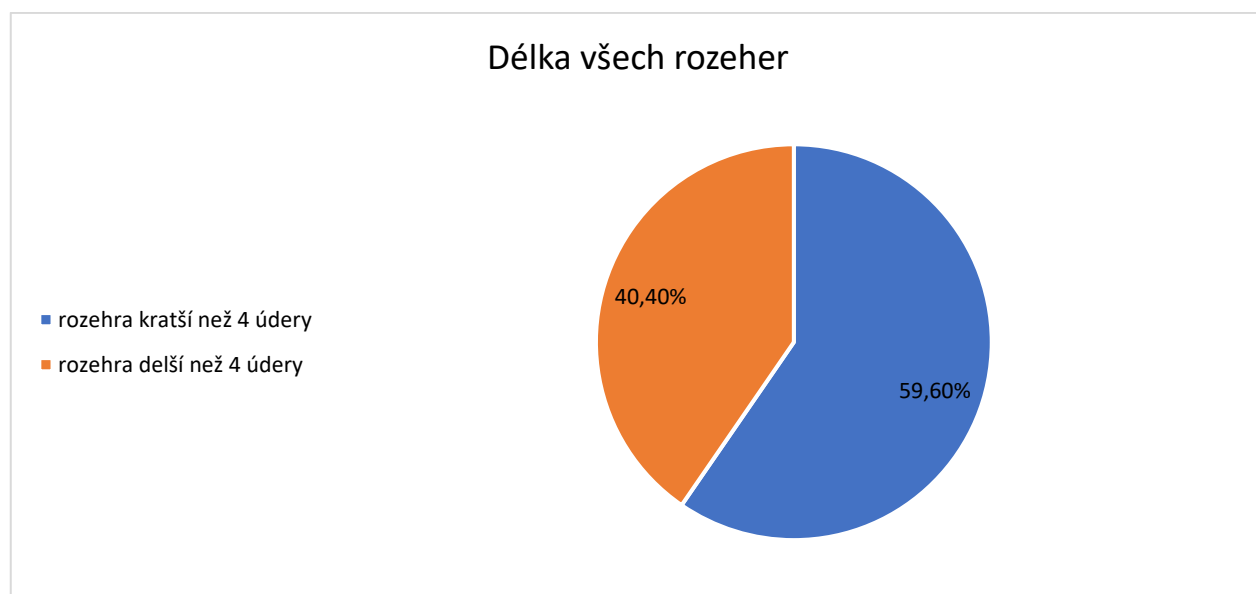
Přípravný forhend z druhého úderu podávajícího hráče je druhou nejčastější taktickou variantou. Analyzováno bylo 220 bodů zahráných touto variantou, což činí relativní četnost 29,6 %. Následný zisk bodu po druhé nejčastější taktické variantě je 59,6 %, což lze hodnotit jako správně zvolenou taktiku s kladným poměrem vyhraných bodů oproti prohraným bodům. Thiem a Schwartzman se dostali pod hranici úspěšnosti 50 %, konkrétně Thiem 45,5 % a Schwartzman 42,9 %. Jejich bilance vyhraných bodů ke ztraceným je negativní, tudíž touto taktickou variantou ztratili více bodů, než získali. Všichni ostatní hráči – Nadal, Rublev, Tsitsipas, Djokovic a Medvedev – získali po přípravném forhendu z druhého úderu více jak 60 % rozeher.

Tabulka 1 - Relativní četnost zisku bodů po podání

Hráči	Účinnost podání
Celkem	67,8 %
Medvedev	77,4 %
Tsitsipas	72,3 %
Rublev	71,9 %
Nadal	70,3 %
Djokovic	67,7 %
Zverev	64,7 %
Thiem	63,6 %
Schwartzman	56,6 %

Účinnost podání všech hráčů dohromady dosáhla 67,8 %. Hypotéza č. 1 byla vyvrácena, protože jsem předpokládal účinnost podání alespoň 70 %. Polovina hráčů, kam se řadí Rublev, Nadal, Tsistsipas a Medvedev, dosáhla na účinnost nad 70 %. Zbylí hráči až na Djokovice (67,7 %) se pohybovali výrazně pod 70 % účinnosti podání. Především Schwartzman s 56,6 % hodně ovlivnil celkový průměr účinnosti podání. Osobně jsem předpokládal větší efektivitu podání, která souvisí se ziskem bodu po podání.

Konec bodu do dvou úderů podávajícího hráče

Obrázek 5 - Relativní četnost délky rozeher

Konec roze hry do dvou úderů podávajícího hráče po prvním i druhém podání nastal v 59,6 % případů, z toho vyplývá, že 40,4 % rozeher bylo delších než 4 údery. Šodek (2014) ve své studii analyzoval 8 sad v utkáních na turnaji Roland Garros 2014. Zjistil, že počet rozeher ukončených do 4 úderů a nad 4 údery byl stejný. Ve své navazující studii Šodek (2017) opět analyzoval 8 sad v utkáních na turnaji Wimbledon 2014. Rozeher ukončených do 4 úderů bylo 69 % a rozeher nad 4 údery bylo 31 %. Rozdílné výsledky z mé studie oproti studiím Šodka jednoznačně přisuzují povrchu, na kterém se utkání hrála. Turnaj ATP Nitto Finals 2020 byl hrán na tvrdém povrchu, který je oproti antuce značně rychlejší, ale zároveň je pomalejší než travnatý povrch. Délka rozeher se odvíjí od účinnosti podání a účinnost podání závisí na typu povrchu, na kterém se hraje utkání. Čím je povrch rychlejší, tím je pro hráče na příjmu obtížnější kvalitně riternovat. Další, kdo zkoumal délku rozeher, byl Drda (2009). Drda

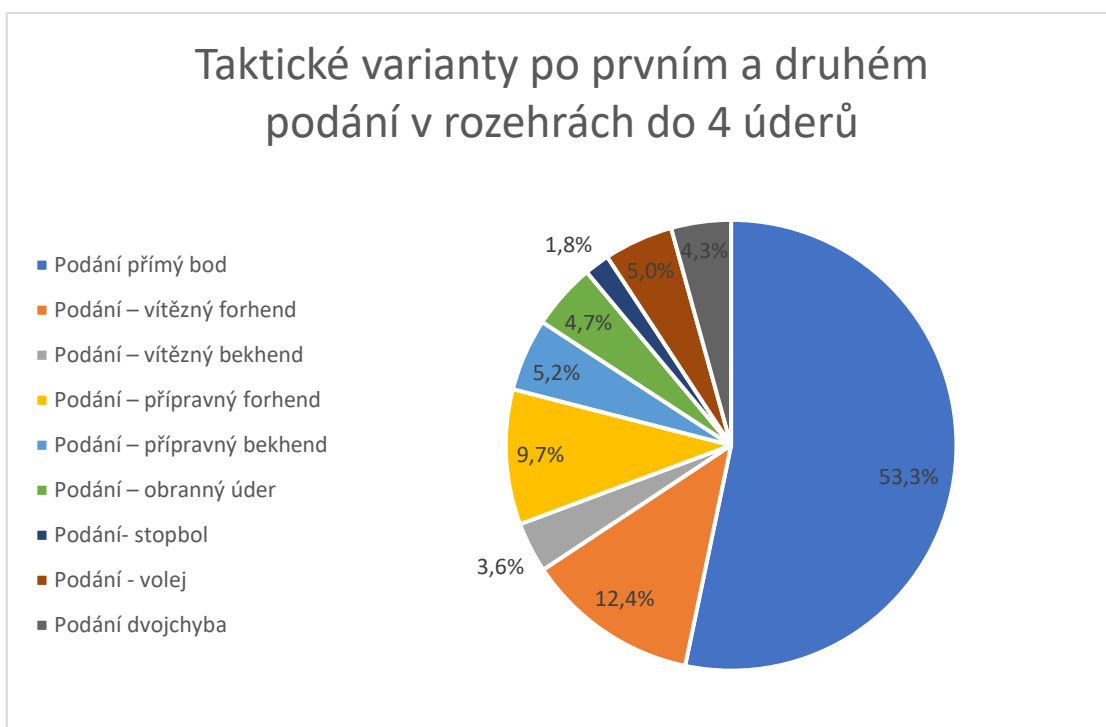
uvádí, že v jeho studii na Australian Open 2009, kde sledoval 8 sad, bylo 70 % rozehér ukončeno do 4 úderů a 30 % nad 4 údery. Australian Open 2009 bylo také hráno na středně rychlém povrchu. Myslím si, že hlavní rozdíl ovlivňující délku rozehér oproti mé studii je ten, že utkání na turnaji Australian Open jsou hraná na 3 vítězné sady. Utkání jsou tudíž delší a kondičně náročnější. Hráči nechtějí hrát dlouhé rozehry a snaží se více ukončovat body na začátku rozehry. Zároveň se domnívám, že další faktor, který by mohl přispět k rozdílným výsledkům, je teplota vzduchu. Australian Open se hraje každý rok v australském městě Melbourne většinou v druhé polovině ledna, tou dobou zde často panují vysoké teploty. Miley a Crespo (2001) uvádějí vztah teploty vzduchu k rychlosti letu míče. Let míče je při vysoké teplotě rychlejší než při nižší teplotě. Dle mého názoru právě vysoká teplota mohla přispět k rozdílu ve výsledcích.

Tabulka 2 - Relativní četnost zisku bodů jednotlivých hráčů po prvním a druhém podání v rozehrách do 4 úderů

Hráči	Po prvním podání	Po druhém podání
Medvedev	90,9 %	50,0 %
Nadal	89,2 %	64,3 %
Rublev	89,1 %	57,1 %
Tsitsipas	88,1 %	78,6 %
Zverev	83,7 %	30,8 %
Djokovic	81,8 %	60,0 %
Schwartzman	81,0 %	44,4 %
Thiem	71,9 %	56,5 %

Konec rozehry do dvou úderů podávajícího hráče po prvním podání nastal v 64,6 % případů, z toho vyplývá, že 35,4 % rozehér bylo delších než 4 údery. 83,9 % rozehér končících do 4 úderů po prvním podání vyhrál právě podávající hráč. Obrovský rozdíl nastal při druhém podání. Ve 48 % došlo k rozehrávám nepřesahujícím 4 údery, kdy pouze 56,1 % rozehér vyhrál podávající hráč. Z výše uvedených dat lze vidět důležitost

prvního podání oproti druhému, kdy pravděpodobnost zisku bodu do 4 úderů je o 27,8 % vyšší u prvního podání. Všichni hráči, až na Thiema, se pohybují nad 80 % zisku bodů do 4 úderů po prvním podání, Thiem dosahuje 71,9 %. Dokonce Tsitsipas má po druhém podání větší úspěšnost (78,6 %) v krátkých rozehrách do 4 úderů než Thiem po prvním podání. Ačkoliv úkolem práce nebylo sledovat nevynucené chyby, pozoroval jsem v průběhu sledovaných utkání, že Thiem velice často nevynuceně chyboval z druhého úderu po podání. Z toho důvodu byl ve výše uvedené statistice nejhůřší. V tabulce č. 2 je vidět procentuální úspěšnost jednotlivých hráčů.

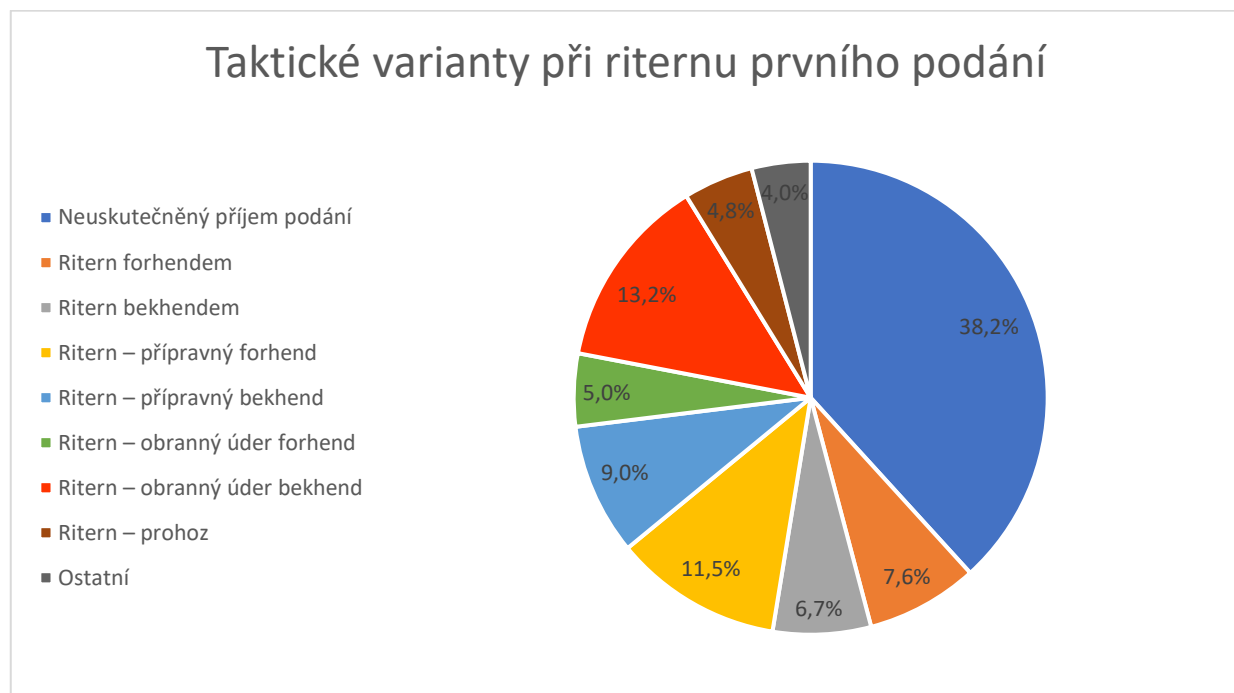

Obrázek 6 - Relativní četnost taktických variant po prvním a druhém podání v rozehrách do 4 úderů

Nejčastěji volenou taktickou variantou podávajících hráčů při rozehrách do 4 úderů po úspěšně vráceném riternu soupeře, byl vítězný forhend 12,4 %. Z celkového počtu 55 vítězných forhendů bylo zahráno do forhendové poloviny dvorce o 3 údery více než do bekhendové poloviny. Dá se tedy říci, že obě varianty dle umístění byly využity ve stejném poměru. Po sledování všech utkání jsem přesvědčen, že všichni sledovaní hráči mají jako svůj silnější úder forhend. Hráči nevyužívali slabší bekhendové strany soupeře při hraní vítězných forhendů. Kdyby zakončovali více do slabšího úderu soupeře, soupeř by dokázal lépe předvídat a následně neutralizovat výhodnou pozici, kterou si podávající hráč vytvořil podáním. Vítězný bekhend byl zahrán ve 3,6 %. Všech 8 hráčů

má vynikající pohyb po dvorci. Právě skvělý pohyb jim umožňuje hrát velké množství úderů forhendem i přesto, že úder soupeře dopadne do bekhendové poloviny. Z výsledků lze pozorovat, jak se hráči snaží co nejvíce obíhat a dominovat v rozebě po podání z forhendové strany. V grafu nejsou uvedeny zahráné dvojchyby, které tvořily 4,3 % bodů při rozebě do 4 úderů.

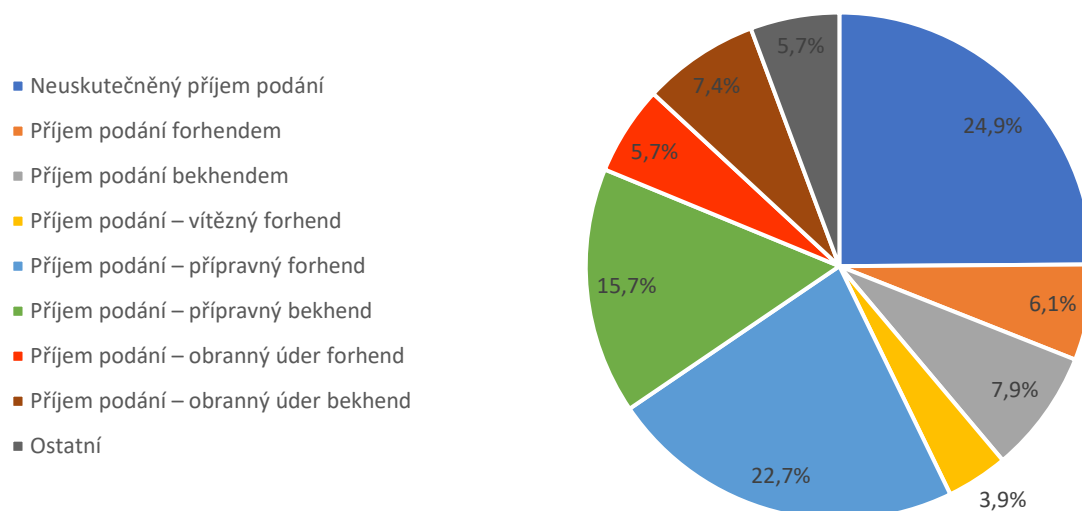
5.2 Herní činnost: ritern podání

Obrázek 7 - Relativní četnosti taktických variant při riternu prvního podání

Po prvním podání došlo nejčastěji k neuskutečnění příjmu podání. Druhou nejčetnější taktickou variantou se ve 13,2 % stal ritern – obranný úder bekhend. Obranný úder forhendem z druhého úderu riternujícího hráče byl zahrán v 5 %. Lze pozorovat tendenci podávajících hráčů, aby jejich soupeř hrál svým druhým úderem bekhend. Podávající hráči potvrzují můj názor na to, že soupeřův úder bekhendem je oproti úderu forhendem méně nebezpečný. Jako třetí nejčastější varianta následuje ritern – přípravný forhend (11,5 %). V grafu jsou pod pojmem ostatní uvedeny všechny taktické varianty nepřesahující 3 %.

Taktické varianty při riternu druhého podání

Obrázek 8 - Relativní četnosti taktických variant při riternu druhého podání

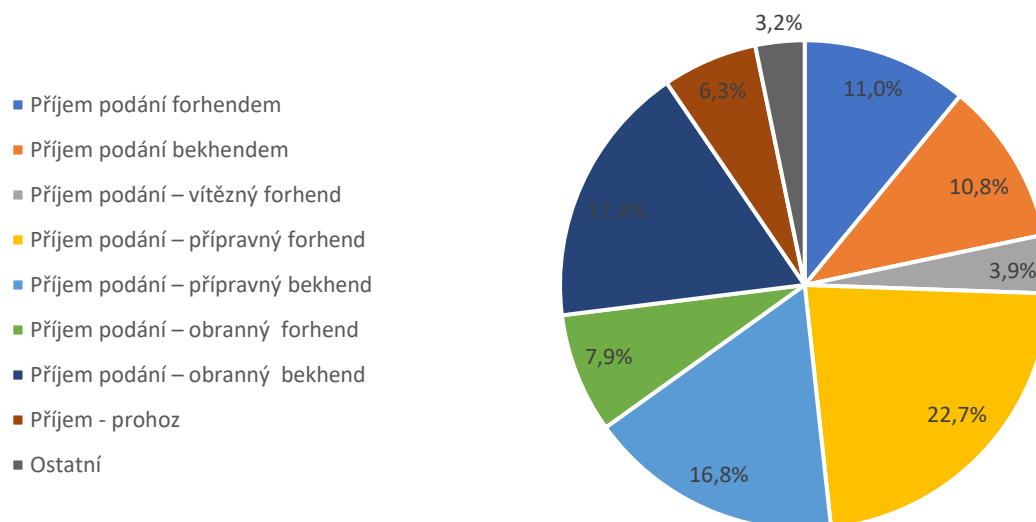
Druhé podání hráči riternovali o poznání lépe, neuskutečněný příjem podání nastal v 24,9 %. Na rozdíl od riternu prvního podání jsou zde započítávány i dvojchyby (18 z 229 uskutečněných druhých podání). Největší rozdíl nastává u taktické varianty ritern – přípravný forhend. Ritern – přípravný forhend byl zahrán skoro dvojnásobně víckrát (22,7 %), než tomu bylo u riternu po prvním podání soupeře. Třetí nejvíce zahranou taktickou variantou byl přípravný bekhend z druhého úderu po riternu. Celkově byl zahrán v 36 bodech z 229, což činí relativní četnost 15,7 %. Hráči zahráli obranný úder ve 13,1 % případů, což dělá procentuální pokles 5 % oproti riternu prvního podání. Po druhém podání se riternující hráči nedostávali tak často pod tlak, jako tomu bylo u riternu prvního podání. V grafu jsou pod pojmem ostatní uvedeny všechny taktické varianty nepřesahující 3 %.

Tabulka 3 - Relativní četnost zisku bodů jednotlivých hráčů po prvním a druhém podání soupeře

Hráči	Účinnost riternu prvního podání	Účinnost riternu druhého podání
Medvedev	31,5 %	50,0 %
Thiem	27,5 %	31,3 %
Rublev	27,4 %	53,6 %
Schwartzman	26,6 %	45,8 %
Zverev	25,0 %	44,1 %
Djokovic	23,4 %	52,0 %
Tsitsipas	22,8 %	36,4 %
Nadal	18,2 %	55,3 %

Hráči při soupeřově podání získali 236 z 750 bodů, což činí 31,5 %. Nejvyšší poměr získaných bodů při riternu měl Medvedev, a to 30 z 80 bodů (31,5 %). Jako jediný dokázal vyhrát více jak 30 % bodů po prvním podání soupeře, přitom průměrný zisk bodů všech hráčů po prvním podání soupeře je 25,2 %. Při riternu druhého podání byl nejúspěšnější Nadal, který vyhrál 55,3 % rozeher, zatímco při riternu prvního podání dosáhl nejhoršího výsledku 18,2 %. Ze sledovaných utkání jsem došel k názoru, že Nadal využívá při riternu druhého podání údery, které hraje blízko k základní čáře s velkou horní rotací, čímž neutralizuje soupeřovo podání. Při riternu prvního podání není schopen hrát údery blízko k základní čáře jako při riternu druhého podání, a tím pádem se dostává pod tlak. Výsledky všech hráčů jsou zobrazeny v tabulce č. 3.

Taktické varianty po úspěšně vráceném riternu

Obrázek 9 - Relativní četnosti taktických variant po úspěšně vráceném riternu do dvorce

Jestliže hráči úspěšně vrátili podání soupeře, následně nejvíce hráli přípravný forhend 22,7 %, obranný bekhend 17,4 %, přípravný bekhend 16,8 %. Zajímavé je srovnání umístění přípravných úderů. Zatímco u přípravného forhendu se umístění do bekhendové (10,7 %) a do forhendové poloviny (12,0 %) dvorce příliš nerozchází, u umístění přípravného bekhendu je rozdíl více než dvojnásobný. Do bekhendové poloviny směřoval přípravný úder ve 12,0 %, do forhendové poloviny pouze ve 4,8 % případů. Hráči více využívají slabší bekhendové strany soupeřů. V grafu jsou pod pojmem ostatní uvedeny všechny taktické varianty nepřesahující 2 %.

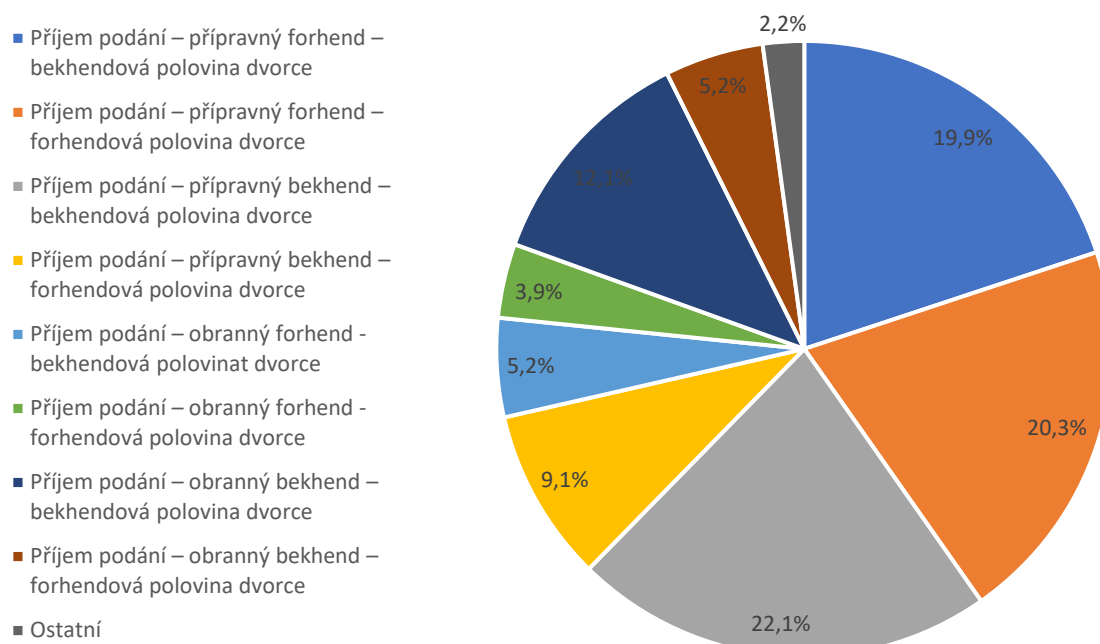
Tabulka 4 - Relativní četnost úspěšnosti riternu a zisk bodu po úspěšném vrácení riternu do dvorce

Hráči	Úspěšnost riternu	Zisk bodu po úspěšně vráceném riternu do dvorce
Medvedev	76,30 %	45,90 %
Zverev	75,50 %	39,80 %
Thiem	67,30 %	42,60 %
Schwartzman	65,90 %	44,80 %
Tsitsipas	64,60 %	37,30 %
Nadal	60,60 %	47,60 %
Djokovic	59,60 %	41,50 %
Rublev	57,40 %	56,90 %

Nejlepšího poměru vyhraných rozehér oproti prohraným po úspěšně vráceném podání dosáhl Rublev (33 z 58 bodů, tedy 56,9 %). Díky tomu vyhrál 2 sady ze 3 sledovaných sad, kdy soupeř podával. Tsitsipas shodně jako Rublev vyhrál 2 sady ze 3 sledovaných sad, ale v této statistice vyhraných bodů dosáhl nejhoršího výsledku, a to 37,3 %.

Celkové procento úspěšně vrácených riternů dosáhlo 65,7 %. Rublev, který v předchozí statistice vynikal, se zde stal nejhorším hráčem s 57,4 %. Z mého pohledu Rublev hodně při riternu riskoval, a proto se stal v této statistice nejhorším. Nicméně pokud riternoval do dvorce, dosáhl nejlepšího výsledku. Taktikou Rubleva tedy bylo dostávat se co nejméně pod tlak při podání soupeře hraním riskantních riternů. Překvapivě Djokovic, jenž je známý svým vynikajícím riternem, si nevedl o moc lépe a úspěšně vrátil pouze 59,6 % ze všech zahrných podání soupeře. Medvedev (76,3 %) spolu se Zverevem (75,5 %), jako jediní dokázali zahrát úspěšně více jak 75 % riternů. V tabulce č. 4 jsou uvedeni hráči a jejich procentuální statistika úspěšně vráceného riternu do dvorce a zisk bodu po úspěšně vráceném riternu.

Taktické varianty při riternu v rozehrách delší než 4 údery

Obrázek 10 - Relativní četnosti taktických variant při riternu prvního a druhého podání v rozehrách delší než 4 údery

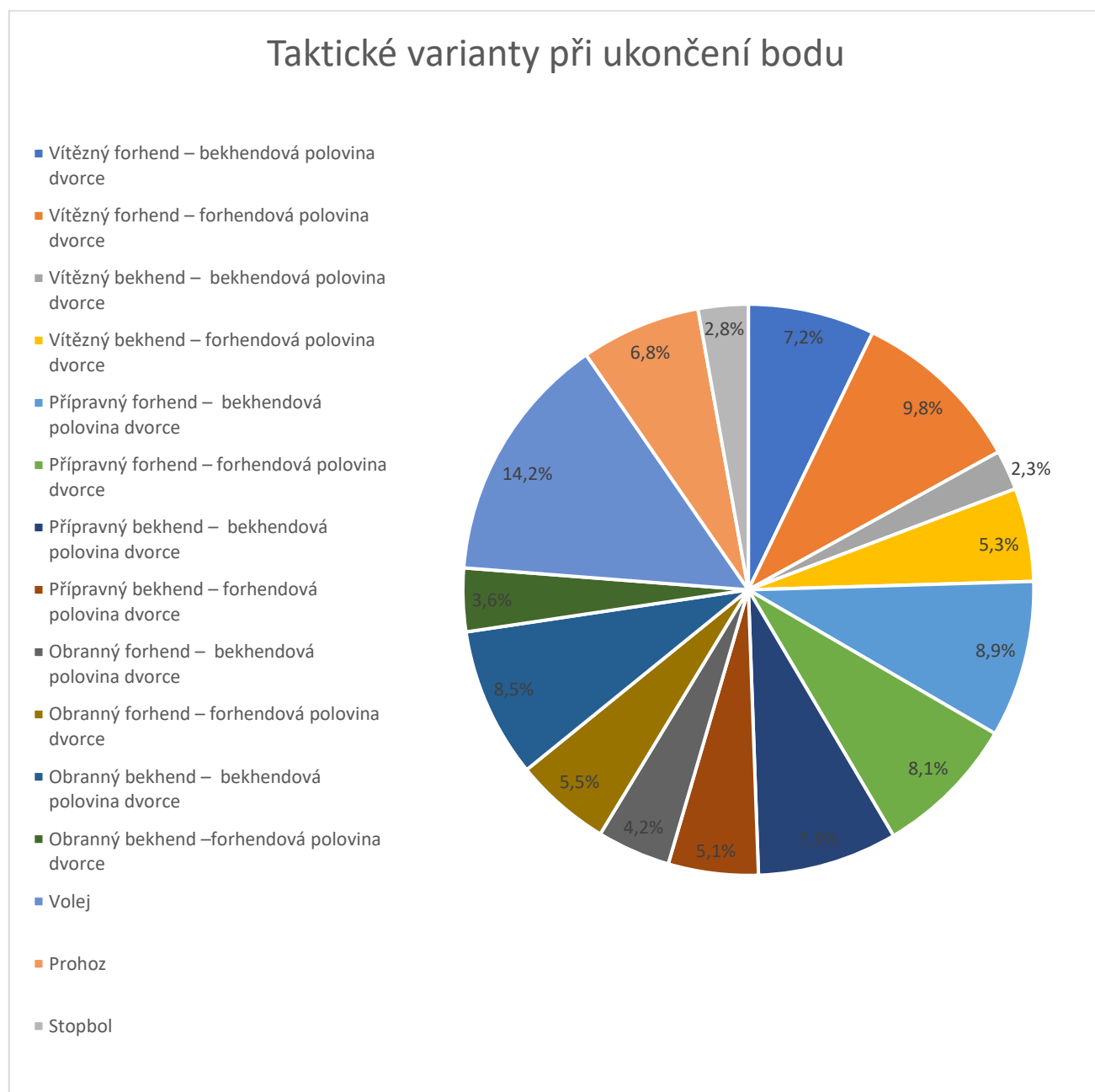
Přípravné údery byly zahrány ve více jak 70 % případů. Z toho jednoznačně nejméně bylo zahráno bekhendů do forhendové strany soupeře (9,1 %). Obranné údery se objevily ve 26,4 %. V grafu jsou pod pojmem ostatní uvedeny všechny taktické varianty nepřesahující 2 %.

Tabulka 5 - Relativní četnost zisku bodů při jednotlivých taktických variantách v rozeře delší než 4 údery

Taktická varianta	Počet zahranych bodů	Počet vyhranych bodů	Relativní četnost zisku bodů
Příjem podání – přípravný forhend – bekhendová polovina dvorce	46	24	52 %
Příjem podání – přípravný forhend – forhendová polovina dvorce	47	20	43 %
Příjem podání – přípravný bekhend – bekhendová polovina dvorce	51	21	41 %
Příjem podání – přípravný bekhend – forhendová polovina dvorce	21	10	48 %

Zajímavé je porovnání vyhraných bodů po přípravných úderech při rozeře delší než 4 údery. Po forhendech při zahrané variantě do bekhendové poloviny dvorce je procento vyhraných bodů o 9 % vyšší. Naopak u bekhendů směřovaných do forhendové poloviny je překvapivě o 7 % vyšší zisk rozeher než do bekhendové poloviny. Přitom relativní četnost této taktické varianty byla více než dvakrát menší oproti relativní četnosti přípravného bekhendu do opačné poloviny dvorce. Lze spekulovat, jestli větší poměr vyhraných bodů nastal z důvodu momentu překvapení. Soupeři neočekávali směr bekhendu do forhendové poloviny a díky tomu si sledovaní hráči vytvořili lepší pozici při rozeře, kterou následně využili. V tabulce č. 5 lze vidět relativní četnosti zisku bodů při jednotlivých taktických variantách v rozeře delší než 4 údery.

5.3 Herní činnost: ukončení bodu

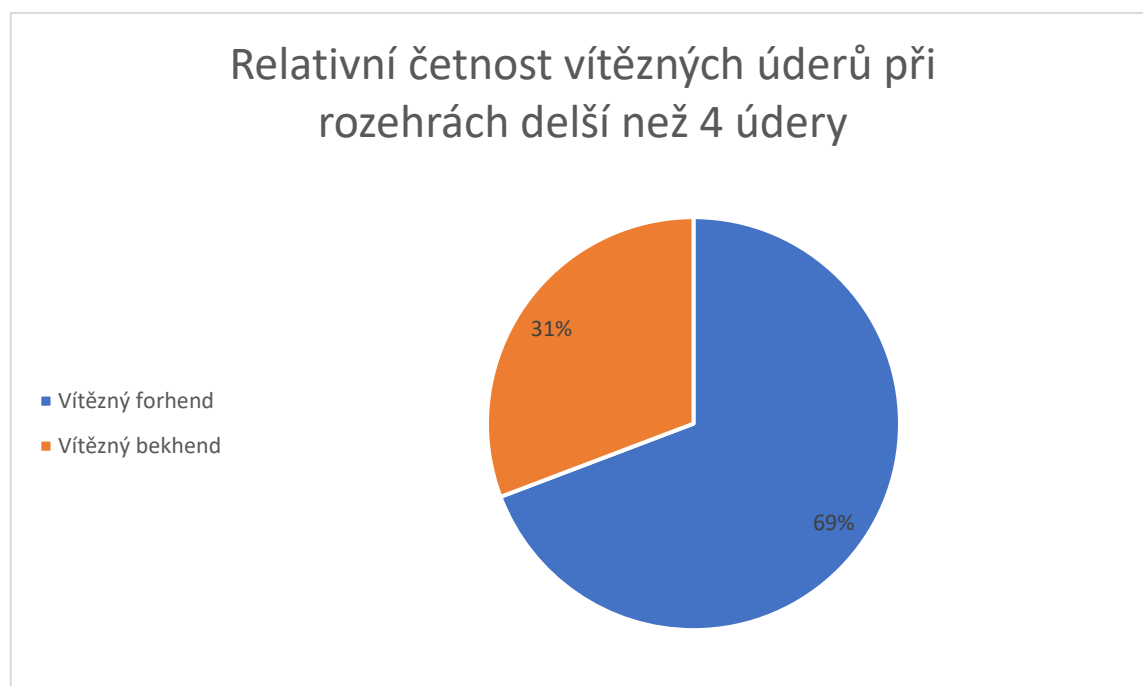

Obrázek 11 - Relativní četnost taktických variant při ukončení bodu

Celkem došlo k 530 situacím, kdy sledovaný hráč zahrál více jak 2 údery, a tudíž došlo k herní činnosti ukončení bodu. Nejčastějším způsobem zakončení roze hry se stal volej (14,2 %). Djokovic spolu se Zverem byli nejvíce aktivní u sítě. Oba shodně zakončili 20,5 % ze všech rozeher právě volejem. Naopak nejméně k síti postupoval Medvedev (7,6 %). Druhá nejvíce hraná varianta byl vítězný forhend do forhendové poloviny dvorce (9,8 %). Rozdíl oproti vítěznému forhendovi do bekhendové poloviny je

2,6 %. Vítězný bekhend se naopak více hrál do forhendové poloviny (5,3 %) oproti bekhendové polovině dvorce (2,3 %). Vítězný bekhend do forhendové poloviny byla zároveň nejméně hraná taktická varianta. Při ukončení rozeher je zajímavý vysoký záměr hraní přípravných bekhendů do forhendové poloviny dvorce (7,9 %), než při snaze hrát vítězný úder bekhendem do stejné části dvorce.

Ke konci rozeher po obranném bekhendu do bekhendové poloviny dvorce došlo v 8,5 % případů. Do druhé poloviny dvorce směřoval obranný bekhend výrazně méně (3,6 %) při ukončení bodu.

Obrázek 12 - Relativní četnost zahranych vítězných forhendů a vítězných bekhendů ze všech vítězných úderů při rozehrách delší než 4 údery

Výše přiložený graf znázorňuje, kolik procent vítězných úderů bylo zahráno forhendem a kolik bekhendem při rozehrách delší než 4 údery. Vítězný forhend byl zahrán v 69 % případů. Z toho vyplývá, že vítězný bekhend byl zahrán pouze v 31 %.

Tento graf potvrzuje hypotézu č. 3 o poměru ukončení bodu vítězným forhendem oproti vítěznému bekhendu. Zároveň tento výsledek potvrzuje můj názor, že hráči hrající na okruhu ATP mají jako svůj silnější úder forhend. Podle těchto výsledků si hráči při zakončování v rozehrě více věří při hraní forhendového úderu.

Pro příští studie tenisové taktiky hráčů by bylo vhodné popřemýšlet o úpravách kategoriálního systému, protože ne ze všech sledovaných herních situací vyplývá taktický

záměr hráčů. Autoři zmínění v teoretické části práce se shodují, že pro taktiku jsou důležité rozhodovací dovednosti. Z videozáznamů utkání nelze určit všechny faktory taktiky, pro které se hráč rozhodl, např. přesná trajektorie míče, rychlost letu míče. V dalších studiích by bylo zajímavé sledovat navíc taktiku, jak hráči svým pohybem pokrývají dvorec.

6 Závěr

V bakalářské práci jsem se zabýval taktickými variantami tenisových hráčů. Sledoval jsem turnaj ATP Nitto Final 2020, kde se utkalo osm nejlepších hráčů za rok 2020. Zjistil jsem, jaké taktické varianty používají nejlepší tenisoví hráči v herních situacích.

Nejdůležitějším úderem, od kterého se odvíjí průběh roze hry, je podání. Ukončeno přímým bodem bylo 31,8 % všech bodů. Zatímco dvojchyba ukončila pouze 2,6 % bodů. Hypotéza č. 1 se nepotvrdila, hráči vyhráli 67,8 % roze her při podání. Je potřeba uvést, že polovina sledovaných hráčů se dostala nad hranici 70% účinnosti podání, na níž byla hypotéza stanovena. Naopak hypotéza č. 2 byla potvrzena, tedy že výška hráče ovlivňuje efektivitu podání. Schwartzman dosáhl nejmenší relativní četnosti v taktické variantě – přímý bod v herní situaci po podání. Účinnost podání měl také výrazně nejhorší, a to 56,6 %. Ze všech hráčů si podáním pomáhal nejméně. Hypotéza č. 3 se potvrdila, vítězný forhend ukončil 69 % a vítězný bekhend 31 % roze her delších než 4 údery. Většina roze her se rozhoduje v prvních 4 úderech. Celkem 56,6 % roze her skončilo do dvou úderů podávajícího hráče.

Jako bývalý závodní hráč jsem se setkal s mnoha tréninkovými metodami od různých trenérů. Většina z nich při tréninku nekladla důraz na první údery v roze hře včetně podání a riternu. Místo toho často hrají se svými svěřenci dlouhé cvičení na nácvik úderů křížem a podél lajny.

Po úspěšně vráceném riternu se hráči při podání soupeře dostali ve 25,3 % k hraní obranného úderu. V roze hrách, ve kterých byly zahrány více než 4 údery, bylo volejem zakončeno 14,2 % bodů, po přípravných úderech hráči často postupují směrem k síti. Roze hry trvající více než 4 údery byly vítězným forhendem ukončeny v 17 % případů, vítězným bekhendem v 7,6 % situacích, přípravným forhendem bylo zakončeno 17 % roze her a přípravným bekhendem 13 %. Hráči používají k zakončení delší roze hry častěji forhend oproti bekhendu.

Zjištěné výsledky mohou pomoci hráčům zlepšovat jejich taktické vnímání. Trenéři se mohou zaměřovat na trénink taktických variant, které jsou v dnešním světovém tenise nejpoužívanější na středně rychlém povrchu.

Seznam použité literatury

1. ANDERSON, Kirk ve spolupráci s American Sport Education Program. *Coaching Tennis: Technical and Tactical Skills*. Champaign, IL: Human Kinetics, 2009. ISBN-10 0-7360-8607-2.
2. CRESPO, M., MILEY, D. *Tenisový manuál 2. stupně: pro vrcholové trenéry*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001
3. ČÁBELA, M. *Analýza podání semifinalistů Australian Open 2017*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Kočib
4. DOVALIL, Josef a Miroslav CHOUTKA. *Výkon a trénink ve sportu*. 4. vyd. Praha [i.e. Velké Přílepy]: Olympia, 2012. ISBN 978-80-7376-326-8.
5. DRDA, M. *Analýza taktiky elitních hráčů v tenisu*. Praha, 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Kočib
6. HÖHM, Jindřich. *Tenis: technika, taktika, trénink*. Praha: Olympia, 1982.
7. HÖHM, Jindřich. *Vítězný tenis*. Praha: Olympia, 1987. Sport pro každého (Olympia).
8. CHOUTKA, Miroslav a Josef DOVALIL. *Sportovní trénink*. 2., rozšíř.vyd. Praha: Olympia, 1991. Věda pro praxi (Olympia). ISBN 80-7033-099-6.
9. International Tennis Federation, *Classified surfaces*. 2021 [online]. Dostupné z <https://www.itftennis.com/en/about-us/tennis-tech/classified-surfaces/>
10. JANKOVSKÝ, Jiří. *Tenis: nácvik úderů, taktika hry, stavba a údržba kurtu*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0169-3.
11. JANSÁ, Petr a Josef DOVALIL. *Sportovní příprava: vybrané teoretické obory, stručné dějiny tělesné výchovy a sportu, základy pedagogiky a psychologie sportu, fyziologie sportu, sportovní trénink, sport zdravotně postižených, sport a doping, úrazy ve sportu a první pomoc, základy sportovní regenerace a rehabilitace, sportovní management*. [Praha]: Q-art, 2007. ISBN 978-80-903280-8-2.
12. KOROMHÁZOVÁ, Vanda a Denisa LINHARTOVÁ. *Jak dokonale zvládnout tenis*. Praha: Grada, 2008. Jak dokonale zvládnout. ISBN 978-80-247-2316-7.
13. LEBL, O. *Předpoklady pro úspěch v tenise*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Kočib

14. LEKIČ, Mirko. *Učebnice tenisu*. Praha: T/Production, 1997. ISBN 80-238-1649-7.
15. LINHARTOVÁ, Denisa. *Tenis*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2703-5.
16. LITTLEFORD, John a Andrew MAGRATH. *Tenis: údery, taktika, strategie: jak se zlepšit v tenise*. V Praze: CoöBoo, 2010. ISBN 978-80-00-02494-3.
17. MARTENS, Rainer. *Successful Coaching*. 3. ed. Champaign, IL: Human Kinetics, 2004. ISBN-13 978-0736040129
18. PERIČ, Tomáš a Jiří SUCHÝ. *Identifikace sportovních talentů*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1881-4.
19. PERIČ, Tomáš a Josef DOVALIL. *Sportovní trénink*. Praha: Grada, 2010. Fitness, síla, kondice. ISBN 978-80-247-2118-7.
20. SCHÖNBORN, R. *Tennis Technik Trainink*. 1. vyd. Aachen: Mayer and Mayer Verlag, 1998.
21. SCHÖNBORN, R., *Strategie + Taktika v tenisu*. 1. vyd. Prostějov: Sport a věda, o. s., 2012. 214 s., ISBN 978-3-86279-298-6
22. SKŘIVÁNEK, J. *Analýza rozehry v závislosti na podání*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Kočib
23. ŠODEK, *Analýza taktiky elitních hráčů tenisu na antukovém povrchu*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Kočib
24. ŠODEK, *Analýza tenisové taktiky elitních hráčů na travnatém povrchu*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Kočib
25. VAVERKA, F. *Grand Slam 2008-2009*. 1. vyd. Olomouc: Fakulta tělesné kultury, 2010. 196 s. ISBN: 978-80-244-2532-0.

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Přihlédnutí dle Schönborna (2012) k vlastním silným a slabým stránkám a silným a slabým stránkám soupeře, vnějším okolnostem, sportovní formě a momentálním podmínkám a pocitům

Obrázek 2 - Forhendová a bekhendová polovina dvorce, sledovaný hraje proti soupeři hrajícímu pravou rukou

Obrázek 3 - Forhendová a bekhendová polovina dvorce, sledovaný hraje proti soupeři hrajícímu levou rukou

Obrázek 4 - Relativní četnosti taktických variant po prvním a druhém podání

Obrázek 5 - Relativní četnost délky rozeher

Obrázek 6 - Relativní četnost taktických variant po prvním a druhém podání v rozehrách do 4 úderů

Obrázek 7 - Relativní četnosti taktických variant při riternu prvního podání

Obrázek 8 - Relativní četnosti taktických variant při riternu druhého podání

Obrázek 9 - Relativní četnosti taktických variant po úspěšně vráceném riternu do dvorce

Obrázek 10 - Relativní četnosti taktických variant při riternu prvního a druhého podání v rozehrách delší než 4 údery

Obrázek 11 - Relativní četnost taktických variant při ukončení bodu

Obrázek 12 - Relativní četnost zahraných vítězných forhendů a vítězných bekhendů ze všech vítězných úderů při rozehrách delší než 4 údery

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Relativní četnost zisku bodů po podání

Tabulka 2 - Relativní četnost zisku bodů jednotlivých hráčů po prvním a druhém podání v rozehrách do 4 úderů

Tabulka 3 - Relativní četnost zisku bodů jednotlivých hráčů po prvním a druhém podání soupeře

Tabulka 4 - Relativní četnost úspěšnosti riternu a zisk bodu po úspěšném riternu do dvorce

Tabulka 5 - Relativní četnost zisku bodů při jednotlivých taktických variantách v rozehrách delší než 4 údery